

N:o 2.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885; gifven Stockholms slott den 13 januari 1892.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att besluta, att 1 §, 3 § mom. 1, 6, 14, 16, 17, 27 och 28 §§, 33 § mom. 2 och 3 samt 34 och 52 §§ af värnpligtslagen den 5 januari 1885 äfvensom 53 § af berörda lag, sådan nämnda § lyder i lagen den 5 mars 1886, skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 1.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuguet år, till och med det, under hvilket han fyller 40 år.

Värnpligt och värnpligts-ålder.

§ 3. mom. 1.

1. Värnpligten fullgöres i beväringen och landstormen. Beväringen delas i första och andra uppbådet. Tjenstetiden är åtta år i första och derefter 4 år i andra uppbådet.

Beväring och landstorm.

§ 6.

Tidigare in-
skrifning kan
medgifvas.

Äfven före det år, värnpligten inträder, må yngling anmäla sig till inskrifning och dervid uppgifva den truppafdelning eller flottans station, hvilken han vill tillhöra. För bifall härtill fordras, att han är till krigstjänst duglig och i öfrigt lämplig till den tjänst, hvartill han anmäler sig.

Han tillhör likväl första uppådet, intill dess åtta år förflutit från och med det år, då han fylde tjuguet år.

Hvad i denna lag stadgas om värnpligtige gäller i tillämpliga delar för de enligt denna paragraf inskrifne, äfven innan de i värnpligtsåldern inträdt.

§ 14.

Personlig in-
ställelse och
mottagande af
inskrifnings-
bok.

Vid inskrifningsförrättning är med undantag af den, som är å sjömanshus inskrifven eller tillhör lots- och fyrinrättningarna med lifräddningsanstalterna, hvarje till densamma inkallad värnpliktig skyldig att personligen inställa sig; dock att vederbörande inskrifningsnämnd må kunna, der omständigheterna sådant påkalla, utan personlig inställelse inskrifva den, som vid tiden för förrättningen har fast anställning utomlands eller derstädes uppehåller sig för idkande af studier eller utbildning i sitt yrke och tillika i den ordning, Konungen föreskrifver, styrker att han är till krigstjänst duglig.

Till inskrifningsförrättning skola vederbörande tjänstemän införskaffa de värnpligtiges prestbetyg.

Efter inskrifningen erhåller den värnpligtige en inskrifningsbok, hvaruti skall af vederbörande befäl antecknas hvad som beträffande hans värnpligt är af vigt att kunna styrka, såsom fullgjord tjänstgörings-skyldighet m. m. dylikt.

§ 16.

Uppskof med
inskrifning.

1. Uppskof med inskrifning till nästföljande års inskrifningsförrättning kan medgifvas värnpliktig, som af en eller annan möjligen öfvergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller dylikt, vid inskrifningsförrättningen befinnes till tjensten oförnögen eller olämplig.

2. Sådant uppskof kan ock meddelas ende arbetsföre sonen, sonsonen eller dottersonen till orkeslös eller vanför fader, farfader, morfader eller till enka eller ogift qvinna, ende arbetsföre fostersonen till orkeslös eller vanför fosterfader eller till fostermoder, äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra faderlösa syskon, dock endast såvida sagda föräldrar, far- eller morföräldrar eller fosterföräldrar eller syskon äro af hans arbete för sitt uppehälle beroende och med honom sammanbo.

3. Förefinnes anledning till befrielse enligt denna § ännu vid inskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpligtige fyller sitt tjugufjerde lefnadsår, frikallas han under fredstid från värnpligtens fullgörande i beväringen.

§ 17.

1. Uppskof med den i § 27 omförmälda tjenstgöring vid hären eller flottan under fredstid kan till det år, under hvilket värnpligtig fyller tjugutvå år, medgifvas:

Uppskof med tjenstgöring genom inskrifningsmyndighet.

a) värnpligtig, som idkar studier och styrker sig behöfva sådant uppskof för avslutande af redan fortskriden lärokurs;

b) å sjömanshus inskrifven värnpligtig, som enligt intyg från sjömanshusdirektionen är förhyrd för längre resa å handelsfartyg och som till följd deraf icke utan väsentlig olägenhet kan, så länge resan fortvarar, inställa sig;

c) annan värnpligtig så vidt giltiga skäl för uppskofvets beviljande pröfvas vara anförda, såsom att han sjelf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller sjelf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriel rörelse samt vid inskrifningsförrättningen befinnes af en eller annan anledning icke hafva varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han för sin militära tjenstgöring skulle blifva frånvarande.

2. Uppskof till nästföljande år med den i § 27 föreskrifna tjenstgöring under 2:dra tjensteåret må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer.

Uppskof med tjenstgöring genom annan myndighet.

3. Har sådant förhållande, som omnämnes i § 16 mom. 2 inträdt för värnpligtig efter undergången inskrifning, må i den ordning, Konungen bestämmer, uppskof med föreskrifven tjenstgöring eller entledigande från redan påbörjad dylik honom beviljas. Önskar värnpligtig förnyadt uppskof, åligger det honom att vid nästinfallande inskrifningsförrättning

inställa sig inför behörig inskrifningsmyndighet; och skola dervid å honom tillämpas bestämmelserna i § 16 mom. 3.

§ 27.

Värnpligtigs
utbildnings-
tid.

1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med sextioåtta dagar under det första året och tjugutvå dagar under det derpå följande

2. Från all öfning i fredstid befrias:

a) de i 25 § mom. 1 b omförmälde värnpligtige.

b) värnpliktig, som styrker att han vid ingången af det år, då han fyller tjuguet år, antingen varit vid sjömanshus inskrifven minst fyra år och deraf under minst tolf månader haft anställning i utrikes sjöfart eller ock efter inskrifning å sjömanshus såsom eldare eller maskinist under minst ett år varit i dylik befattning använd, med skyldighet likväl att för åtnjutandet af sådan befrielse tillhöra flottans reserv under hela sin värnpligtstid.

§ 28.

Uppbåd till
tjenstgöring.

1. Då rikets försvar det kräfver, må Konungen efter statsrådets hörande till tjenstgöring inkalla beväringens första uppbåd eller de större eller mindre delar deraf, som finnas behöfliga.

2. Derest i anseende till krig eller fara för krig det för rikets försvar finnes nödigt, att äfven beväringens andra uppbåd, eller någon del deraf i skilda orter eller vid olika vapen, inkallas, må Konungen derom förordna, sedan han statsrådet hört och, såvida Riksdagen ej är samlad eller inom trettio dagar sammanträda skall, låtit riksdagskallelse utfärda.

3. Utom de förenade rikenas gränser må beväringens första uppbåd vid hären användas endast till rikets försvar, och efter det att statsrådet blifvit hört samt riksdagskallelse utfärdats. Utan Riksdagens medgifvande må beväringens andra uppbåd vid hären icke användas utom de förenade rikenas gränser.

§ 33 mom 2 och 3.

2. För den i hären inskrifne värnpligtige, som tillhör beväringens första uppbåd, gäller dessutom:

a) att, om han vill för längre tid än två månader vistas utom kompaniområdet, anmälan derom skall före afresan göras hos vederbörande kompanibefäl;

b) att, vid afflyttning till annat kompaniområde för att der mantals-skrifvas, han är pliktig derom göra anmälan, så väl före afflyttningen hos det kompanibefäl, hvarunder han förut stått, som ock, inom en månad efter ankomsten till den nya boningsorten, hos närmaste befäl vid det kompani, inom hvars område han inflyttat.

3. Den hvilken enligt § 27 mom. 2 tillhör flottans reserv, så ock annan värnpliktig vid flottan, som är inskrifven å sjömanshus och tillhör första uppbådet, är skyldig att, då han flyttar från ett sjömanshus till annat, derom göra anmälan hos kompanibefälet vid så väl det ena som det andra af de kompaniömråden, inom hvilka dessa sjömanshus äro belägna, men, derest han upphör att vara vid sjömanshus inskrifven, skall dylik anmälan göras dels hos kompanibefälet vid det kompaniömråde, inom hvilket det sjömanshus är beläget, der han senast varit inskrifven, dels hos befälet vid det kompani, inom hvars område han är bosatt; börande sålunda föreskrifna anmälningar ske senast en månad, efter det ombyte af eller afgang från sjömanshus egt rum.

Första uppbådet tillhörande värnpliktig vid flottan, hvilken icke är vid sjömanshus inskrifven, vare underkastad de i mom. 2 gifna bestämmelser rörande anmälan vid tillfällig vistelse utom kompaniområdet eller vid afflyttning.

§ 34.

Den som innehaft anställning vid härens eller flottans stam under minst två år, anses hafva fullgjort sin beväringsofning, men skall efter erhållet afsked, så länge han i följd af sin värnpligt qvarstår i beväringen, tillhöra dess första uppbåd.

Värnpliktig,
som tillhört
härens eller
flottans stam.

§ 52.

De särskilda bestämmelserna i § 27 mom. 1 angående de värnpligtiges öfningstid skola endast efter hand tillämpas, på det sätt att

Öfningstiden.

vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan

under hvardera af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettiosex dagar och under år 1887 värnpligtige tillhörande andra årsklassen, med undantag af de å sjömanshus inskrifne, i femton dagar;

under hvardera af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettioåtta dagar,

under åren 1891 och 1892 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i fyratio dagar; och

under år 1893 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i sextiosex dagar;

hvarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft; samt

vid fotfolket och trängen

under hvardera af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjuguen dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen i femton dagar;

under hvardera af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjuguttre dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under åren 1891 och 1892 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugufem dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar; och

under år 1893 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i fyratiofyra dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

hvarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft.

§ 53.

Denna lag skall af invånarne i Gotlands län tillsvidare tillämpas med den olikhet i afseende å tiden och sättet för värnpligtens fullgörande:

a) att värnpligten för invånare i Gotlands län inträder vid början af det kalenderår, under hvilket han fyller nitton år, och fortfar till och med det, under hvilket han fyller trettioåtta år;

b) att den värnpligtige är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras under tre på hvarandra följande år med sextiosex dagar under första samt tolf under hvarterdera af de båda följande åren; dock att under år 1892 första årsklassen öfvas allenast trettio dagar och under år 1893 fyrtyotvå dagar; samt

c) att såväl under fred som i krigstid de värnpligtige i Gotlands län skola vara befriade från tjenstgöring utom länets område.

Der för tillämpning af de i denna paragraf gifna särskilda föreskrifter rörande värnpligtens utgörande i Gotlands län erfordras undantag i ett eller annat hänseende från öfriga i denna lag gifna bestämmelser, eger Konungen derom förordna.

De till ärendet hörande handlingar skola vederbörande utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och herres sjukdom

G U S T A F.

Hj. Palmstierna.

*Protokoll öfver landtförsvarsärende, hållet inför Hans
Kongl. Höghet Kronprinsen Regenten uti Statsrådet
å Stockholms slott den 4 januari 1892.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: friherre PALMSTIERNNA,
friherre VON ESSEN,
ÖSTERGREN,
GROLL,
GILLJAM.

Departementschefen statsrådet friherre Palmstierna föredrog
dels den under den 14 november 1890 förordnade härordnings-
komiténs den 12 mars 1891 afgifna underdåniga yttrande öfver ett inom
generalstaben utarbetadt förslag till grunder för ny härordning äfven-
som arméförvaltningens å artilleridepartementet den 14 november, å
fortifikationsdepartementet den 26 november, å intendentsdepartementet
den 9 oktober och å civila departementet den 13 november allt år 1891
deröfver afgifna underdåniga utlåtanden,
dels en från kammarkollegium infordrad, den 16 oktober 1891
lemnad uppgift i fråga om den nya ordinarie soldatroteringen,
dels chefens för fortifikationen den 30 november 1891 afgifna för-
slag till kasernering af svenska hären enligt 1890 års härordningsför-
slag och
dels slutligen Riksdagens underdåniga skrifvelse den 11 maj 1891
rörande värnpligtens fullgörande å Gotland jemte chefens för general-

staben, Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Gotlands län och militärbefälhafvarens å Gotland den 24 augusti, den 2 oktober och den 15 oktober 1891 deröfver afgifna underdåniga utlåtanden.

Sedan föredragningen egt rum, yttrade departementschefen:

»Under den långa tid, som försvarsfrågan stått på dagordningen, har rörande det *mål*, hvartill man i sitt sträfvande för försvarets förbättrande måste komma, någon meningsskiljaktighet icke rådt eller i hvarje fall efter min uppfattning icke bort kunna råda. Målet kan uppenbarligen icke vara något annat än att, utan vårt fosterlands oskäligen betungande, ställa till dess förfogande en fast organiserad härs-makt tillräckligt stor att, då krig i landets närhet utbryter, betrygga dess handlingsfrihet och deraf beroende utsigter att fortfarande få bibehålla fredens välsignelser, äfvensom att, vid direkt mot landet riktadt anfallskrig, sätta detsamma i tillfälle att med hopp om framgång upptaga kampen för frihet och oafhängighet. Att för detta måls vinnande stora ansträngningar erfordras är klart, men målet är också stort, och måhända är det icke ensam vår nations fäderneärfda frihet, som genom försvarsfrågans ideliga undanskjutande sättes på spel. Det kan åtminstone med skäl ifrågasättas, om icke den likgiltighet för det nationella oberoendet, som fått sitt uttryck i det ständiga förkastandet af hvarje mera omfattande förslag till försvarsväsendets ordnande, småningom skall framkalla ljumhet och liknöjdhet för äfven andra nationella uppgifter af högre art och slutligen göra nationen oförmögen af alla ideella sträfvanden. Häri ligger icke den minsta af de vådor, som äro förenade med det sätt, på hvilket försvarsfrågan hitintills i vårt land behandlats, och i hvarje fall må det ursäktas mig, om jag, ledd af en dylik uppfattning af denna frågas innebörd, finner knappast någon uppoffring vara för stor, då det gäller försvarets ordnande, och sålunda ser mig nödsakad att i detta hänseende förfäktat åsigter, hvilka, enligt hvad jag väl känner, ännu icke delas af svenska folkets flertal.

Icke heller i fråga om *orsakerna* dertill, att försvarsväsendet hos oss i högre grad än annorstädes är i behof af genomgripande förändringar, torde delade meningar kunna förefinnas. I mitt underdåniga anförande till statsrådsprotokollet för den 14 november 1890, hvilket jemlikt Kongl. Maj:ts beslut blifvit bland riksdagens ledamöter utdeladt, har jag omständligt yttrat mig härom och det lär väl fortfarande stå fast, att vårt land, hvad angår försvarets ordnande, i hufvudsak allt jemt vidhåller grundsatser, som i Europas alla öfriga länder med undantag af det på sin flotta stödda England längesedan äro öfvergifna. Då landets värnpligtige med den ringa öfning, de för när-

varande erhålla, knappast kunna betraktas såsom verkliga soldater, består dess enda fullt användbara väpnade styrka af den egentliga yrkesarmén; och om den kunnat anses tillräcklig för sitt ändamål på de tider, då alla våra grannar likaledes sammansatte sina härar af endast yrkessoldater, ligger det i sakens natur, att, sedan det konsekventa genomförandet af principen om den allmänna värnpligten lagt i de öfriga staternas händer rättigheten att för krigsändamål taga hvarje manlig vapenför samhällsmedlem i anspråk, vår endast genom det frivilliga aftalet anskaffade här måste blifva alldeles otillräcklig. Denna den stående arméns otillräcklighet är den ursprungliga och hufvudsakliga anledningen till arbetet för försvarets förbättrande, och afhjelpandet af denna brist är hvad som vållar de största svårigheterna. De öfriga bristerna i den nuvarande organisationen äro visserligen äfven de mycket stora, men kunna, då de bero antingen på personalens ofullständiga utbildning eller på otillräckligheten och den delvis olämpliga indelningen af härens nuvarande kadrer, i och för sig lättare afhjelpas.

Men om sålunda enighet kan anses råda, då det rörer att bestämma det mål, hvartill man vid arbetet för försvarsfrågans lösning bör sträfvä, och att utreda de orsaker, som göra förbättringar i den nuvarande organisationen absolut nödvändiga, börja svårigheterna, då det gäller att finna *vägen*, som leder till detta mål. Frånsedt den rent nihilistiska uppfattningen af försvarsfrågan, enligt hvilken allt arbete för försvarets stärkande anses böra såsom ändamålslost öfvergifvas, är det som bekant tre olika åsikter, hvilka härvid söka att göra sig gällande. Alla äro ense derom, att den stående hären, den må bildas huru som helst, vid krigstillfälle icke kan vara tillräcklig, utan att den måste förstärkas med uppkallade värnpligtige, och ingen allvarlig försvarsvän torde heller förneka otillräckligheten och den delvis olämpliga indelningen af härens nuvarande kadrer; men dervid stannar också enigheten, och beträffande den viktigaste frågan, den huru den ständigt tjenstgörande styrkan skall bildas, har samstämmighet icke kunnat uppnås.

Djupt öfvertygade om indelningsverkets välgörande sociala inflytande och genomträngda af den innerligaste pietet för detta på sin tid sannt nationella försvarssystem, önska anhängarne af den ena åsikten, att den nuvarande på indelningsverkets grund anskaffade stammen fortfarande må som sådan bibehållas och endast något förökas och omflyttas, på det den bättre än nu må lämpa sig att utgöra kärnan för den mobiliserade fältarmén. De åter, som omfatta den andra åsikten, hafva väl heller ingenting att invända deremot, att fältarmén samman-

sättes af stam och beväring, men vilja, hufvudsakligen af skattepolitiska grunder, utbyta den nuvarande indelta stammen mot en värfvad sådan, och slutligen arbeta anhängarne af den tredje åsigten på att få äfven den del af armén, som hålles i ständigt tjenstgöring, till sin hufvudsakliga del sammansatt af värnpligtige.

Om möjligheten att för den nödiga försvarsstyrkans bildande begagna sig af någon utaf de båda först angifna utvägarne har jag redan i ofvannämnda anförande yttrat mig och jag saknar anledning att frånga de åsikter, jag deri uttalat. Det utmärkande för dessa båda försvarssystem är förhoppningen, att man, genom att skapa en särskild väl utbildad stam, skulle kunna bespara de värnpligtige något af den långa utbildning, som i andra länder med försvarsorganisationer, hvilka utslutande hvila på den allmänna värnpligten, befunnits nödig. Jag kan icke tillmäta denna förhoppning stor betydelse, då, åtminstone enligt de hittills afgifna förslag till härväsendets ombildning, som grundats på systemet stam och beväring, proportionen emellan stamsoldater och värnpligtige i de mobiliserade härafdelningarne, på grund af sakens natur, blifvit så ofördelaktig, att truppförbanden med nödvändighet måst komma att sakna den nödiga fastheten och inre sammanhållningen. Dermed är emellertid hela grunden för antagandet af ett dylikt försvarssystem såsom definitiv organisationsform undergräfd; ty omsorgen att bespara de värnpligtige några månaders utbildning må väl icke vid ordnandet af försvaret ensam få vara bestämmande, och i hvarje fall lär väl denna omsorg ej få verka så afgörande, att man för dess skull skapar en försvarsorganisation, om hvars bristfällighet man från början är öfvertygad och som sålunda förfelar just det mål, man afser att uppnå, eller tryggandet af landets oberoende. Dessutom måste ej förglömmas, att den lättnad i öfningsskyldighetens tunga, som man med en försvarsorganisation, grundad på systemet stam och beväring, söker göra möjlig för de värnpligtige, långt ifrån kan blifva så betydlig, som man från ett eller annat håll måhända föreställer sig. Uti intet af de förslag till försvarsväsendets ombildning, som uppgjorts på nyssnämnda grund, hvarken 1871 års eller 1878 års eller 1883 års, har man tilltrött sig att sätta tiden för de värnpligtiges öfning väsentligen kortare än till 90 dagar och de sakkunnige i de olika komitéer, som förberedt nämnda förslag, hafva i allmänhet ansett äfven denna sålunda bestämda öfningstid för knapp. Då öfningstiden för de värnpligtige enligt de förslag till förändrad härorganisation, som tagit den allmänna värnpligten till hufvudsaklig organisationsgrund, ansetts böra utgöra omkring ett år, är det alltså i hvarje fall i det närmaste fjerdedelen af denna

tid, under hvilken de värnpligtige med systemet stam och beväring skulle hållas till öfning.

Vill man åter, i syfte att göra proportionen emellan stam och beväring mindre ogynsam, söka att i afsevärd mån höja stammens manskapsstyrka, stöter man på nästan oöfvervinnerliga svårigheter. Att genom vanlig så kallad värfning i väsentligt högre grad än nu är fallet tillgodose behovet af stamsoldater torde, att döma af den erfarenhet, som under senare åren vunnits, vara nästan omöjligt och ett ökande af den indelta stammens numerär lärer numera endast på det sätt kunna åstadkommas, att egare af hemman, som äro åsatta ny ordinarie rotering, åläggas att utgöra effektiv sådan. Enligt ofvanomförmälda af kammarkollegium verkställda utredning skulle visserligen tillsammans 1,281 soldatnummer på detta sätt kunna erhållas, men det inses lätt, att äfven denna tillökning, som för öfrigt skulle lända endast några få af de indelta regementena till verkligt gagn, icke är af beskaffenhet att göra bristen på stamsoldater synnerligen mindre känbar.

Slutligen måste medgifvas, att systemet stam och beväring ur ekonomisk synpunkt lemnar mycket öfrigt att önska. Då man med detta system för ordnandet af landets krigsmakt måste köpa soldater, under det att landet med det rena värnpligtssystemet får sådana för intet, lär af sig sjelft vara klart, att kostnaden för en här sammansatt af stam och beväring måste blifva vida högre än för en värnpligtsarmé af motsvarande duglighet. Erfarenheten bekräftar också detta, på sätt som med lätthet inhemtas af de vid mitt ofvannämnda anförande fogade tabeller, och uppenbarligen måste denna olägenhet blifva större, ju mer man, med bibehållande af den nuvarande stammen, utsträcker de värnpligtiges öfning. Landet skall på detta sätt komma att få en, om jag så får uttrycka mig, i viss mån dualistisk, på så väl stam- som värnpligts-systemet stödd försvarsorganisation, och det genom en sådan anordning betingade afsteg från den eljest för hvarje organisation gällande regel, att den bör följdriktigt byggas på *en* grund, måste naturligtvis komma att hämna sig, bland annat, genom organisationens onödiga dyrköptheit. Denna sida af saken har i allmänhet ganska litet behjertats, och i sitt sträfvande att bespara svenska folket de förmenta olägenheterna af en längre tids vapentjänst, har man förbisett att, derest ett sådant sträfvande vinner framgång, nationens skatteförmåga måste i så mycket högre grad tagas i anspråk. En blick på den vid mitt meranämnda anförande fogade tabell n:o 4 är i detta afseende mycket upplysande. Under det att för Sverige med dess erkänt bristfälliga försvarsorganisation den årliga ordinarie kostnadssumman för landtförsvaret, delad

med antalet öfningsdagar, som kommit den mobiliserbara styrkan till godo, under nuvarande förhållanden får till qvot siffran 0,72, hvilket med andra ord vill säga, att nämnda kostnad fördelad på öfningsdag inom den mobiliserade armén skulle komma att uppgå till 72 öre, ställer sig motsvarande siffror för Frankrike till 20 öre, för Tyskland till 22, för Österrike till 25 samt för Belgien och Danmark, länder som väl lämpligen kunna jämföras med vårt eget, till resp. 26 och 29 öre. Det torde icke kunna bestridas, att den sålunda angifna skillnaden mellan kostnaden för vårt och nyss uppräknade länders nuvarande härorganisationer är påfallande och väl kan berättiga till tvifvelsmål, huruvida en organisation sådan som den svenska, äfven om den i högre grad än nu är fallet besutte den ofta med mycken värna framhållna egenskapen att vara för vanliga fredliga förhållanden synnerligen väl afpassad, öfverhufvud kan vara förtjent att bibehållas. Det är för krigets skull, som försvarsväsendet ordnas, och en armés sammansättning och organisation må för fredens dagar vara huru lämplig som helst, är den för kriget mindre passande eller hafva de statsmedel, som för dess utbildning användts, icke lemnat det bästa resultat, som för krigets ändamål kunnat vinnas, måste organisationen betecknas såsom felaktig. I huru hög grad felaktig den nuvarande svenska organisationen, bedömd efter nämnda måttstock, måste anses vara, framgår just af nämnda siffror. Anledningen dertill är också ej svår att inse. Det är stamsystemet i sin nuvarande form, som för det med sig. Att år efter år använda arbete och kostnader för utbildning af samma karl i stället för att, sedan denne erhållit sin utbildning, låta en annan samhällsmedlem träda i hans ställe, kan ej vara ekonomiskt riktigt och i stort sedt är det just ett dylikt sakernas tillstånd, som måste blifva en följd af stamsystemet.

Att sålunda, derest svenska folket vill hafva en på samma gång duglig och relativt billig försvarsorganisation, stamsystemet måste utbytas mot ett rent värnpligtssystem, står för mig klart; och, såsom jag redan yttrat, anser jag, att under sådana förhållanden ej allt för mycken vikt bör fästas vid den för tillfället rådande obenägenheten mot utsträckta militäröfningar för de värnpligtige. Denna motvilja kan förgå, och mig åtminstone synes det ganska sannolikt, att, sedan befolkningen blifvit mera förtrogen med arten af de militära öfningarne, synnerligen sådana dessa gestalta sig, då de företagas i särskildt dertill afsedda och väl ordnade lokaler samt tillåtas fortgå en jämförelsevis längre tid, den också skall komma att se desamma i en annan dager än nu är händelsen. I hvarje fall måste den årslånga öfningen, sedd ur synpunkten af de enskilde värnpligtiges ekonomi, för den stora massan värnpligtige

vara välkomnare än den till några veckor eller månader begränsade. Redan under nuvarande förhållanden har det visat sig, att de värnpligtige, hvilka för sin utkomst äro beroende af arbete i ännans tjänst, hafva svårt att få stadig anställning det år, de skola inkallas till vapenöfning, och naturligtvis måste denna olägenhet blifva ännu kännbarare, derest, såsom i alla på systemet stam och beväring grundade härordningsförslag blifvit förutsatt, öfningstiden utsträcket till 90 dagar. Ordnas åter de militära öfningarna så, att de värnpligtige därför tagas i anspråk en tidsperiod, som ungefär motsvarar den, för hvilken de enskilda tjensteaftalen i regeln ingås, försvinner denna olägenhet af sig sjelft, och, på sätt jag redan yttrat i mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 14 november 1890, hafva till mig flera meddelanden ingått, deri den årslånga öfningen just ur denna synpunkt förordas.

Dessutom bör icke förglömmas, att värnpligten vid sidan af sin betydelse för försvarsorganisationen tjänar jemväl andra ändamål. Att den militära tjenstgöringen med sin stränga tukt och ordning och den derunder anordnade undervisning, hvilken, som bekant, omfattar elementen till flere för den borgerliga fortkomsten nödiga kunskapsgränar, gynsamt måste återverka på de unge värnpligtiges fysiska helsa och användbarhet för äfven fredliga värf, har många gånger påpekats och jemväl af erfarenhet i andra länder bekräftats; och fråga kan till och med vara, om icke militärtjensten, åtminstone då den begränsas till en jämförelsevis så kort tidrymd, som nu är föreslaget, snarare är egnad att stärka än lossa det band, hvarmed den enskilde samhällsmedlemmen knytes till det gemensamma fäderneslandet. Det ofta hörda påståendet, att utsträckta öfningar för de värnpligtige skulle direkt befordra emigrationen, torde i allt fall för närvarande få anses sakna grund. Noggranna på officiella handlingar stödda undersökningar, som nyligen offentliggjorts, hafva åtminstone med all den beviskraft, som i förhållanden af denna beskaffenhet kan åstadkommas, gifvit vid handen, att emigrationen från vårt land hitintills påverkats af helt andra anledningar och alldeles icke förorsakats af den låt vara obetydliga förlängning af beväringens vapenöfningar, som under senaste år egt rum.

Jag anser mig alltså böra tillstyrka, att det af senaste landtförsvarskomité utarbetade, på principen om allmän värnpligt grundade härordningsförslag i hufvudsak lägges till grund för den proposition rörande landtförsvarets ordnande, Kongl. Maj:t torde böra för Riksdagen framlägga. I allt det väsentliga utgår komitén i sitt nämnda förslag från de grunder för försvarets ordnande, som jag i min uti ofvanomförmälda anförande till statsrådsprotokollet omnämnda skrif-

velse till chefen för generalstaben af den 18 juni 1890 ansåg mig böra angifva såsom de lämpligaste; och då jag redan förut omständligt utvecklat mina åsikter i dessa hänseenden, saknar jag anledning att nu vidare yttra mig derom. Man har visserligen mot förslaget framhållit, att den för de värnpligtige af första linien föreslagna öfningstid icke kan, då det, såsom med detta förslags antagande skulle blifva fallet, gäller att sammansätta fältarmén med nästan endast värnpligtige, anses vara fullt tillräcklig och, på sätt jag redan i mitt meranämnda anförande yttrat, kan jag icke annat än i viss mån vara af samma mening. I de stora fastlandsstaterna med sina fullt utbildade värnpligtsorganisationer har man icke vågat sätta öfningstiden under två år och på de flesta ställen är den till och med längre, under det att densamma för vårt lands värnpligtige, enligt komiténs förslag, skulle komma att utgöra endast 12½ månader. Redan detta är emellertid, efter våra förhållanden, en högst betydlig utsträckning af öfningsskyldigheten och, utom det att svenska arméns samtliga inom komitén representerade högste målsmän utan väsendtlig meningsskiljaktighet ansett den sålunda bestämda öfningstiden under förevarande förhållanden nöjaktig, måste man icke förglömma, dels att de nuvarande indelta, såsom i det närmaste fullgod stam för beväringen ansedda soldaterna först efter 8 till 9 års tjänst bekommit en så lång tids utbildning som alla de värnpligtige enligt nu ifrågavarande förslag skulle erhålla, och dels att komitén, just i syfte att kunna hålla de värnpligtiges öfningstid inom måttliga gränser, föreslagit, att vid de olika truppförbanden ett visst antal stamsoldater fortfarande skulle finnas anställdt.

Hvad infanteriet och trängen angår, är den fast anställda stamstyrkan visserligen ganska fåtalig, men man har i hvarje fall föreslagit den så stor, att rekryteringen af det för en värnpligtsarmé med jämförelsevis mindre öfning nödiga, talrika underbefälet kan anses tryggad. Beträffande åter de mindre manstarka, men så mycket omsorgsfullare individuell utbildning fordrande specialvapnen, är deremot ifrågavarande stamstyrka ganska talrik och följen deraf har också blifvit, att i dessa vapens mobiliserade afdelningar en betydlig del af manskapet kommer att utgöras af stamanställdt eller f. d. stamanställdt folk med dess längre utbildning.

Det må nu medgifvas, att förslaget om en dylik särskild stamstyrkas anställande innebär ett afsteg från de vanliga grunderna för en ren värnpligtsorganisation, men då man, af hänsyn till den inom nationen förefintliga obenägenheten mot utsträckta vapenöfningar, ansett sig böra göra de värnpligtiges utbildning så kortvarig, som med utsigt till ändamålets vinnaude varit möjligt, har ingen annan utväg

funnits att ordna de i en värnpligtsarmé med kort öfningstid ytterst svårlösta frågorna om underbefälens rekrytering och specialvapnens utbildning. De medel, man i dessa afseenden tillgripit i vårt grannland Danmark, eller att låta befälet af egen maktfullkomlighet till de längre öfningarna uttaga dem af de värnpligtige, som anses lämplige att utbildas till underbefäl eller att göra tjenst vid specialvapnen, skulle i hvarje fall varit föga förenliga med den svenska nationens skaplynne. Emellertid är det klart, att denna af hänsyn till de värnpligtige sjelfve föreslagna åtgärd icke kan aflöpa utan förhöjda kostnader. En inom landsförsvarsdepartementet verkställd beräkning gifver vid handen, att förslaget om den vid landets blifvande värnpligtsarmé fast anställda stamstyrkan medför en ökad kostnad för landtförsvaret af i rundt tal 1½ million kronor, och sålunda besannar sig på nytt den i öfrigt af sig sjelf temligen klara satsen, att i samma mån man nödgas på frivillighetens väg anskaffa personal för fyllande af uppgifter, som lika väl kunna fullgöras af värnpligtige, i samma mån måste nationens penningeuppostringar för försvarets ordnande ökas. Man må dock icke tro, att en försvarsorganisation, sådan den af komitén föreslagits, med jemförelsevis kort öfning för de värnpligtige och en mindre för rekrytering af underbefälet och för specialvapnen afsedd stam, ställer sig dyrare än en så att säga typisk värnpligtsorganisation, enligt hvilken samtliga värnpligtige erhålla en i alla afseenden fullständig utbildning och som sålunda ej har behof af annan fast anställd personal än befäl och underbefäl med vederlikar. Då enligt det af komitén afgifna förslag de värnpligtiges utbildning kunnat bestämmas att räcka betydligt kortare tid än eljest är vanligt, måste det tvärtom vara att antaga, att den genom kortvarigheten af de värnpligtiges öfningar åstadkomna besparing skall öfverstiga den ökade utgift, som erfordras för de fast anställdes aflöning och underhåll; och så är i sjelfva verket också fallet. Enligt den i komiténs utlåtande intagna tabell skulle kostnaden för en försvarsorganisation, ordnad såsom komiterade föreslagit, komma att, med Sveriges antagliga folkmängdssiffra vid början af nästa århundrade till utgångspunkt, uppgå till 28,500,000 kronor, under det att den efter motsvarande innevånaretal beräknade kostnaden i runda tal för den nuvarande, rena värnpligtsorganisationen

i Frankrike	uppgår till	69,000,000	kronor,	
i Tyskland	»	41,500,000	»	
i Österrike	»	37,900,000	»	
i Belgien	»	31,500,000	»	
i Danmark	»	27,200,000	»	o. s. v.

Hvad särskildt angår sistnämnda land, som sålunda skulle hafva att uppvisa en något lägre kostnad än den, som för vårt lands blifvande organisation enligt komiténs förslag beräknas, ber jag att få erinra om hvad jag nyss yttrat beträffande de der vidtagna åtgärderna för specialvapnens och underbefällets utbildning. Drages från siffran 28,500,000 kronor, som skulle beteckna kostnaden för Sveriges nya försvarsorganisation, den 1½ million, som, enligt hvad jag förut angifvit, erfordras för den fast anställda stam, hvilken enligt komiténs förslag tillkommit just för att bespara de svenske värnpliktige de olikheter beträffande öfningstidens längd, som blifva en följd af de danska anordningarne i nämnda afseenden, blefve den beräknade kostnaden för vårt lands nya försvarsorganisation något lägre än jemväl den i Danmark för motsvarande ändamål erforderliga.

Jag har emellertid icke ansett mig kunna hemställa om antagande af landtförsvarskomiténs förslag i alldeles oförändradt skick och jag går nu att redogöra för de i hufvudsak endast detaljer afseende förändringar i förslaget, som jag funnit af nöden.

Hvad dervid först beträffar det af komiterade utarbetade

förslag till grunder för ny härordning

har det, hvad angår stadgandet i § 5 mom. 7, förefallit mig såsom en brist i detsamma, att ej Norrland, likasom Sveriges mellersta och sydligare landsdelar, beräknats skola uppsätta artilleritrupper för det fasta försvaret, då dock detta för först nämnda landsdel torde blifva af lika mycken vigt som för de öfriga. Enär emellertid, såsom af förslaget framgår, Norrlands folkmängd för närvarande är så ringa, att den, sedan förslaget börjat tillämpas, nätt och jemt varder tillräcklig för uppsättandet af de trupper, hvilkas förläggande till Norrland komiterade föreslagit och hvilka äfven jag anser företrädesvis vara derstädes af nöden, finner jag i nämnda förhållande en tillräcklig förklaringsgrund till hvad jag sålunda anmärkt. Å andra sidan torde dock, med hänsyn till den jemförelsevis snabba befolkningstillväxten inom Norrland, den tid ej vara allt för aflägsen, då det skall visa sig möjligt att äfven i denna landsdel uppsätta en fästningsartillericorps, och jag anser på grund häraf, att åt § 5 mom. 7, deri fästningsartilleriets organisation omtalas,

bör gifvas en sådan redaktion, att behovet af detta vapenslag äfven för Norrland kommer till uttryk.

§ 21 mom. 1, § 40 mom. 1 a och b samt § 44.

Komiterade hafva vidare föreslagit, att de beväringmän, som önska erhålla fast anställning, skola dessförinnan hafva fullgjort hela den i § 40 af komiterades förslag till grunder för ny härordning för beväringmän af första linien stadgade tjenstgöring och att med anledning deraf nämnda tjenstgöring bör af dylika värnpligtige i regeln fullgöras i en oafbruten följd under 12½ månader, räknadt från inträdet i rekryt-skolan. Då emellertid den för de respektive truppförbanden under repetitionsöfningarne bestämda manskapsstyrka icke uppnås, med mindre en del af det fast anställda manskapet kan förmås att, efter genomgången fullständig utbildning, deltaga i nämnda öfningar och följden af den utaf komiterade föreslagna anordning vid sådant förhållande måste blifva, att ett visst antal fullbildadt manskap beräknas skola antaga förnyad värfning, utan att dervid förbinda sig till annan tjenstgöring än deltagande i berörda öfningar, men jag i likhet med de komiterade, hvilka utarbetat 1883 års härordningsförslag, och på af dem anförda grunder anser dylika f. d. stamanstälde värnpligtiges deltagande i repetitionsöfningarna böra genom sjelfva värnpligtigslagens föreskrifter framkallas, finner jag härordningsförslaget i detta afseende böra bringas till öfverensstämmelse med hvad år 1883 föreslagits.

Dessa sålunda af mig, i fråga om sättet för kademanskapets anställning, föreslagna grunder hafva visserligen till följd, att manskap af detta slag måste särskildt aflönas för de två månader af utbildningstiden, som efter komiterades förslag skolat motsvara repetitionsöfningarna, och att följaktligen en ökad kostnad för statsverket derigenom uppkommer. Å andra sidan måste emellertid, såsom komiterade i sitt utlåtande också antyda, af det utaf mig ifrågasatta tillvägagåendet blifva en följd, att ett tillräckligt antal fullständigt utbildadt manskap städse skall vara att tillgå för repetitionsöfningarne, då härens truppfördelningar, såsom nyss är sagdt, måste uppträda med hela sin för fredsförhållandena fastställda manskapsstyrka, och att sålunda antalet fast anställt manskap kan bestämmas något lägre än komiterade föreslagit. Minskningen kan naturligtvis afse allenast antalet af dem, som enligt komiterades förslag skulle emellan repetitionsöfningarne vara tillåtna, och omfattningen af den ifrågasatta minskningen är en sak, hvilken

endast efter någon tids erfarenhet kan afgöras, men mig förefaller det i hög grad sannolikt, att, om dylika bestämmelser om kadmanskapets anställning varda gällande, den i utsigt ställda minskningen kan blifva betydlig nog och i hvarje fall så stor, att den deraf föranledda besparing i legningskostnaden för det fast anställda manskapet skall öfverväga den särskilda kostnad, som erfordras för att under två månader aflöna de värnpligtige, som antaga fast anställning.

Emellertid lärers varsamhet härvid vara af nöden, och jag tilltror mig icke att för närvarande yrka nedsättning i det af komiterade föreslagna antalet fast anställt manskap utan för så vidt angår kavalleriet, vid hvars truppafdelningar, enligt komiterades förslag, skulle finnas anstälde jemväl *menige*, som ej skulle hafva annan tjenstgöringsskyldighet än den att tillstädeskomma vid de årliga repetitionsöfningarna.

De §§ i komiterades härordningsförslag, som af dessa ifrågasatta ändringar beröras, äro den 21:sta, 40:de och 44:de och har jag låtit utarbета förslag till förändrad lydelse af desamma, hvilken jag i sammanhang med öfriga föreslagna förändringar i härordningslagen skall underställa Kongl. Maj:t.

§ 56 mom. 1.

I sitt öfver komiterades förslag afgifna utlåtande har arméförvaltningen å intendentsdepartementet påpekat den ökade kostnad, som för de beväringmän, hvilka skola vara beridna, uppkommer i följd af skyldigheten att underhålla ridstöflar, och af sådan anledning föreslagit, att den till sådana beväringmän utgående dagaflöning må ökas med 2 öre.

Jag finner denna förvaltningens anmärkning befogad och hemställer alltså, att § 56 mom. 1 må erhålla en derefter lämpad förändrad redaktion.

§ 64 mom. 2 och § 66 mom. 6.

Vid granskning af komiterades förslag till fördelning af det fast anställda befälet på de olika löneklasserna, har jag funnit, att denna fördelning hvad angår ingeniörvapnets kaptensgrad i någon mån afviker från motsvarande fördelning vid andra vapenslag, en afvikelse, som särskildt framträder vid jämförelse med det i öfrigt i flera hänseenden

likstälda artillerivapnet. Sammalunda är förhållandet med spelet, så väl vid ingenjörvapnet som vid positionsartilleriet, och har jag, då ifrågasvarande olikheter ej synas mig betingade hvarken af vapnets natur eller af tjänstgöringsförhållandena, funnit mig böra föreslå att § 64 mom. 2 och § 66 mom. 6 redigeras så, att, såvidt möjligt, full öfverensstämmelse beträffande de olika vapenslagen må i dessa hänseenden blifva rådande.

§ 77.

Vidare anser jag mig böra föreslå ett förändradt användningssätt af de medel, som enligt komiterades förslag skola utgå under rubrikerna tjänstgöringspenningar för expeditionsföring och för disponibilitet.

Genom tjänstgöringspenningarna för expeditionsföring, hvilka ej kunna åtnjutas samtidigt med dagaflöning, afse, enligt min uppfattning, komiterade ej så mycket att gifva ersättning för expeditionsföringsbesväret vid fredsstyrkans kompanier m. m. åt de kapten och underofficerare, som beräknas dermed skola få befattning, ty denna expeditionsföring, hvilken föröfrigt är afsedd att förekomma endast vid fotfolket och rytteriet, bör, då enligt komiterades förslag, allenast den obetydliga styrka af fast anställt manskap, som återstår sedan de i skolorna varande fråndragits, skall vid de respektive kompanierna och sqvadronerna särskildt redovisas, efter all anledning blifva af ringa omfattning. Fast mera synas komiterade hafva sökt att genom förslaget om dylika tjänstgöringspenningars införande något utjemna den ej obetydliga olikhet i löneförmåner mellan den del af befälet, som under året tjänstgör vid skolorna, och den del, som blott tjänstgör vid de korta repetitionsöfningarna. Komiterade hafva dervid uppenbarligen utgått från den åsigt, att kommenderingen till regementenas skolor under olika år kommer att gå i tur emellan allt befäl, och att de officerare och underofficerare, hvilka, såsom aflösta från tjänstgöringen vid skolorna, under ett à två år gå miste om dagaflöning, härför böra åtnjuta någon ersättning.

I verkligheten torde dock förhållandena komma att gestalta sig något annorlunda. Den till kapten, resp. fanjunkare befordrade officeren eller underofficern, hvilken, i motsats till förhållandet före nämnda befordran, i och med densamma kommer i den ställning, att han endast hvart annat eller hvart tredje år kan blifva kommenderad till skolorna, torde antagligen i främsta rummet eftersträfvat att genom sysselsättning

på annat håll få sina — expeditionsarfvodet inberäknadt — skäligen små löneinkomster något förbättrade. För honom torde det sedermera, ur ekonomisk synpunkt sedt, vara föga tilltalande att nödgas afsäga sig en tilläfventyrs innehafvande befattning för att möjligen, utan hopp om densamma återfående, tid efter annan under ett helt år inträda i militär tjänstgöring, kanhända å annan ort. Det förefaller mig snarare troligt att han, hellre än att löpa denna risk, skall finna med sin fördel för enligt att alldeles afstå från tjänstgöringspenningar, som efter all sannolikhet varda betydligt mindre än hvad han genom enskild företagsamhet kan förtjena. Å andra sidan måste det betecknas såsom särdeles önskvärdt, att vid tjänstgöringen i skolorna såsom kompanichefer och expeditionsunderofficerare hufvudsakligen fästa det befäl, hvilket visat sig ega de bästa anlagen för denna sorts tjänstgöring; och de aflöningsförmåner, som äro förenade med dessa befattningar, synas mig derföre, helst deras blifvande innehafvare antagligen komma att hinna den ålder, att de i regeln torde vara familjefäder, böra, så vidt möjligt, bestämmas till sådana belopp, att de medgifva en någorlunda god ekonomisk ställning utan att enskild företagsamhet derför behöfver vara af nöden. Jag föreslår fördenskull, att tjänstgöringspenningar för expeditionsföring icke anslås och att motsvarande medel i stället användas för att i form af kompanichefsarfvoden och dylikt förbättra det befäls lönevilkor, som föreslagits skola tjänstgöra såsom chefer och expeditionsunderofficerare vid skolorna. Enligt det förslag till redaktion utaf § 77, som jag i öfverensstämmelse härmed låtit upprätta, komme samtliga löneinkomsterna för de i nämnda egenskaper till skolorna kommenderade officerare ändock icke att fullt motsvara, hvad som nu i enahanda afseende utgår till kompani-, squadrons- och batterichefer vid de värfvade ständigt tjänstgörande trupperna.

Hvad angår tjänstgöringspenningar för disponibilitet, hafva komiterade dermed afsett att åt en del af det befäl, som ej är till skolorna inkalladt, lemna en godtgörelse för skyldigheten att, vid förfall för befäl vid skolorna, genast i dess ställe inträda i tjänstgöring. Då jag emellertid ej anser, att dessa arfvoden komma att medföra åsyftad verkan, alldenstund de ej kunna hindra dem, som åtnjuta desamma, att i alla fall skaffa sig privata anställningar, vid hvilka de mer eller mindre blifva bundna, och från hvilka de sålunda ej utan ekonomisk uppoffring kunna skilja sig, finner jag dylika tjänstgöringspenningar ej heller böra förefinnas; och synes mig deremot svarande belopp snarare böra användas till att något öka den städse i tjänst varande befälspersonalen

och dymedelst, till förmån för undervisningens jemna och oafbrutna gång, tillgodse skolornas behof af befäl i reserv.

I sammanhang härmed ber jag att få påpeka, det komiterade ej ansett sig böra uppföra något särskildt belopp för att, i likhet med hvad nu är fallet, användas till arfvoden för artilleristabens officerare. Då emellertid officerarnes vid denna stab tjenstgörings- och befordringsvilkor, vid antagande af komiterades förslag, i hufvudsak komma att varda oförändrade, och sålunda enahanda skäl som hittills tala för att dylika arfvoden böra utgå, har jag ansett mig så mycket snarare böra yrka på dessa arfvodens bibehållande, som, derest de af komiterade föreslagna tjenstgöringspenningar för disponibilitet, på sätt jag nyss föreslagit, komma att bortfalla, ett öfverskott uppstår, nog stort att deraf bekosta artilleristabens arfvoden.

Ett nytt mom., innefattande dylik bestämmelse, synes mig alltså böra såsom mom. 7 tilläggas § 66.

§§ 8, 10 och 17.

Slutligen anser jag mig böra påpeka, att komiterade i sitt förslag till grunder för ny härordning intagit en och annan bestämmelse, som ej synes mig vara af beskaffenhet att böra genom lag fastslås. Så innehåller § 8 föreskrift om de mobiliserade härafdelningarnes styrka, hvarom dock, på sätt jemväl i 1883 års härordningslag föreslogs, bestämmelser lämpligare torde böra af Kongl. Maj:t meddelas, § 10 föreskrifter om fördelningarnes sammansättning i fred, hvarom bestämmelse i 1883 års härordningslag ej heller var upptagen, samt § 17 bestämmelser om den särskilda inspektionsmyndighet, som skulle tillkomma rytterigeneralen, generalfälttygmästaren och ingenjörgeneralen. Jag föreslår derföre, att § 8 redigeras på samma sätt, som motsvarande § i 1883 års förslag till härordningslag, samt att nyssnämnda föreskrifter i §§ 10 och 17 uteslutas.

Hvad vidare angår

förslaget till ny värnpligtslag,

har komitén, såsom Kongl. Maj:t behagade finna, icke stannat dervid att, der ändringar i värnpligtslagen betingas af komiténs förslag till ny härordning, göra med anledning deraf erforderliga framställningar, utan dessutom i flera fall, då värnpligtslagens stadganden, efter komi-

téns åsigt, skulle jemväl efter den nya härordningens antagande i sak blifva desamma, föreslagit redaktionsändringar, som det synes, uteslutande i syfte att förtydliga och närmare utveckla värnpligtslagens i dessa afseenden förefintliga bestämmelser. Följden har blifvit en nästan alldeles ny värnpligtslag med en ej sällan jemväl omkastad paragraf-följd. Ehuru jag icke vill bestrida, att med komiténs förslag textens mening i de flesta fall skulle bättre återgifvas än med den nuvarande lydelsen och jemväl att en eller annan lucka i värnpligtslagens nu gällande bestämmelser genom den nya redaktionen skulle fyllas, har jag dock icke ansett en så genomgripande förändring af meranämnda lag, som den komiterade föreslagit, vara erforderlig. Den nuvarande texten är redan känd och dess tillämpning torde numera, efter det densamma i mera än fem år varit gällande, hafva erhållit den fasthet, att dess förändring af skäl, som nyss angifvits, knappast synas vara af nöden eller ens önskvärd. Jag finner alltså lämpligast, att värnpligtslagens uppställning bibehålles oförändrad och att af dess paragrafer endast de underkastas omredaktion, hvilkas nuvarande lydelse antingen är med bestämmelserna i den nya härordningslagen alldeles oförenlig eller ock gifver anledning till sådana anmärkningar i sak, att fördens skull ändring af desamma är af nöden.

Beträffande komiterades förslag till bestämmelser i fråga om flottans värnpligtige, har jag rådgjort med statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet, och har han förklarat, att, derest förslaget skulle ifrågakomma att upphöjas till lag, det synes honom nödvändigt, att, då behof af första liniens värnpligtige äfven för sjötjenst framdeles kan göra sig gällande, möjlighet till erhållande deraf beredes, dervid han likväl, enär uttagandet på stadgade grunder af första liniens värnpligtige ur de på sjömanshus inskrifne, efter hans åsigt, otvifvelaktigt skulle leda dertill, att ett vida större antal skulle komma att med dryga kostnader öfvas än som behöfligt vore och den kontingent, som erfordrades, ändock icke alltid skulle vara att vid behof påräkna, då sådana värnpligtige med hänsyn till beskaffenheten af sitt yrke kunde få svårt att på behörig tid inställa sig, ansett sig böra hemställa, att flottans behof af värnpligtige så väl af första som andra linien uttages bland värnpligtige, som icke äro å sjömanshus inskrifne, till det antal Kongl. Maj:t bestämmer.

De å sjömanshus inskrifne värnpligtige, hvilka i många hänseenden äro för flottan behöflige och lämplige, enär de, i händelse landets försvar det kräfvat, äfven utan föregående öfning kunna användas i en mängd befattningar, der det endast erfordras sjövana samt de insigter och färdigheter, som under sjötjenst vid handelsflottan kunna förvärfvas,

anser han deremot likasom, enligt förslaget, lots- och fyrbetjente med flere böra tillhöra beväringens reserv, dock endast under den förutsättning, att de minst 12 månader tjenstgjort å sjögående fartyg. En sådan inskränkande bestämmelse vore nemligen af nöden, dels för att begränsa antalet och dels för att hafva någon garanti att endast någorlunda vant sjöfolk erhöles.

Slutligen har han hemställt, att de, som hafva anställning vid lots- och fyrinrättningarne med lifräddningsanstalterna, måtte, enär de icke utan olägenhet kunna vara borta från sina stationer, blifva, i likhet med de å sjömanshus inskrifne värnpligtige, som jemte dem skola tillhöra flottans beväringens reserv, befriade från personlig inställelse vid inskrifningsförrättning.

Med iakttagande af dessa statsrådets och chefens för sjöförvarsdepartementet framställningar, mot hvilka jag icke har någon erinran att göra, och med fasthållande i öfrigt af de grunder för erforderliga ändringar i nu gällande värnpligtslag, som jag ofvan angifvit, har jag funnit nedannämnda §§ i densamma böra, vid antagandet af härordningsförslaget, underkastas följande förändringar.

§ 1.

Uti denna paragraf bör naturligtvis införas bestämmelse om den af komitén föreslagna utsträckta värnpligten och har jag intet att erinra emot den af komitén i detta afseende uti § 1 i dess förslag till värnpligtslag ifrågasatta redaktion.

§§ 3 och 4.

Som af sig sjelft förstås, måste äfven § 3 ändras och deri införas de föreslagna nya bestämmelserna rörande beväringens indelning i två linier och de värnpligtiges tjenstetid.

Deremot ser jag ingen anledning att ändra § 4, utan torde de af komitén till införande i denna § föreslagna bestämmelser fortfarande såsom hittills lämpligen kunna hafva sin plats i § 25.

§ 5.

I denna § måste, såsom lätt inses, hänvisningen till den föreslagna nya § 3 ändras, så att i stället för mom. 1, som för närvarande innehåller bestämmelsen om tjenstetiden i beväringen, mom. 2, i hvilken

denna bestämmelse för framtiden skulle upptagas, må komma att åbe-ropas. I öfrigt finner jag någon ändring af §:en icke vara erforderlig.

§§ 6 och 7.

De i dessa §§ af komitén föreslagna ändringar stå med komiténs förslag till härordning i det sammanhang, att ändring af §§:ne ej kan undvikas och har jag mot komiténs förslag till redaktion ingen annan erinran att göra än att, med hänsigt till de af Statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet påyrkade förändringar i komiterades förslag till bestämmelser rörande flottans värnpligtige, 2 mom. i § 6 synes böra utgå och såsom följd deraf mom. 3 och 4 erhålla ordningsnumren 2 och 3, hvarjemte 7 § 2 mom. bör ändras till öfverensstämmelse med hvad nämnde departementschef föreslagit.

§§ 11—15.

I §§ 11—15 af nuvarande värnpligtslag, hvilka behandla de värnpligtiges inskrifning, har komitén föreslagit, förutom flera redaktionsändringar, afseende att förtydliga de nuvarande stadgandena, åtskilliga ändringar beträffande inskrifningsområdenas indelning och benämning, som gå ut på att bringa värnpligtslagens bestämmelser i dessa hänseenden i öfverensstämmelse med hvad komitén föreslagit beträffande områdesbefälets aflöning. Af skäl, som jag förut anfört, finner jag emellertid de i det hela temligen ovigtiga redaktionsändringarne icke böra vidtagas; och då de i härordningslagen föreslagna bestämmelserna om aflöning åt områdesbefälet, liksom öfriga i samma lag på Riksdagens pröfning beroende aflöningsfrågor, äro afsedda att, efter särskilda derom framställda förslag, i mån af behof genomföras, synes mig lämpligast att, hvad angår inskrifningsväsendets ordnande, allt tills vidare blifver vid det gamla och att sålunda ändring i värnpligtslagens förevarande bestämmelser vidtagas först, sedan slutligt beslut rörande områdesbefälets aflöning blifvit, i enlighet med härordningslagens bestämmelser, fattadt.

Emellertid torde i § 14 böra införas den af Statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet påyrkade bestämmelse om befrielse från personlig inställelse vid inskrifningsförrättning för lotsar m. fl.

§§ 16 och 17.

De mot dessa §§ svarande §§ i komiténs förslag hafva ordningsnumren 17, 18 och 19. Hvad uppskof med inskrifning beträffar, har komitén något utvidgat rätten dertill, i det att med ende arbetsföresonen till orkeslös eller vanför fader eller till enka äfvensom ende arbetsförebrodren till ett eller flera minderåriga eller vanföra fader- och moderlösa syskon, hvilka enligt nuvarande förhållanden äro berättigade till erhållande af uppskof med inskrifning, likstälts några andra värnpligtige i lika behjertansvärd ställning. Jag har häremot ingen erinran att göra, och synes fördenskuil värnpligtslagens nuvarande 16 § böra ändras till öfverensstämmelse med komiténs 17. Ej heller mot förslaget till ändring af värnpligtslagens 17 §, hvilket innefattas i komiténs 18 § och som i öfrigt är affattadt med hänsyn till de af komitén föreslagna bestämmelser rörande värnpligtens fullgörande, har jag någon erinran att göra. Slutligen har komitén i sin § 19 föreslagit tvenne alldeles nya stadganden, afseende det ena att åt Konungen inrymma rätt att bestämna, huru uppskof med tjenstgöring under andra år än det första öfningsåret må kunna beviljas beväringssman, och det andra att lagstifta för det fall, att beväringssman, efter det inskrifning egt rum, kommit i den ställning, att han, derest förhållandena varit enahanda vid inskrifningen, kunnat erhålla uppskof dermed. Jag finner båda dessa stadganden af synnerligt behof påkallade och tillstyrker alltså, att förslag om deras antagande framställs, dervid jag emellertid, till undvikande af ändring i paragrafernas nummerordning, finner lämpligast, att de ifrågasatta stadgandena införas i nuvarande värnpligtslags 17 §, som innehåller föreskrift om de omständigheter, hvilka för närvarande må föranleda uppskof med tjenstgöring.

§§ 18—23.

I §§ 20—25 af sitt förslag, motsvarande §§ 18—23 i nuvarande värnpligtslag, har komitén hemställt dels om en i viss mån förändrad sammansättning af såväl inskrifningsnämnderna som inskrifningsrevisionerna, dels om en och annan redaktionsändring och dels om införande af åtskilliga nya bestämmelser rörande inskrifningsnämndernas och inskrifningsrevisionernas befogenhet och uppgifter. Dessa senare bestäm-

meler, som alla sammanhånga med eller föränledts af det förslag till härordning, som komitéen afgifvit, måste naturligtvis införas i §§ 19 och 22 af nuvarande värnpligtslag, som hafva till uppgift att bestämma de åligganden, som för närvarande tillkomma nämnda inskrifningsmyndigheter. Hvad åter angår förslaget om förändrad sammansättning af inskrifningsnämnderna och inskrifningsrevisionerna, är detta förorsakadt af det i härordningslagen intagna förslag till ändrade bestämmelser rörande aflöningen till områdesbefälet, och torde alltså af skäl, som jag ofvan angifvit, ej för närvarande böra till någon åtgärd föränleda. Hvad slutligen angår de ifrågasatta redaktionsändringarne, finner jag dem ej oundgängligen nödvändiga, och får alltså tillstyrka, att, frånsedt den ändring i §§ 19 och 22 af nuvarande värnpligtslag, som, på sätt jag nyss yttrat, är direkt föränledd af komitéens förslag till ny härordning, nu ifrågavarande paragrafer af värnpligtslagen bibehållas i oförändradt skick.

§§ 24—26.

De i §§ 24, 25 och 26 af nuvarande värnpligtslag förekommande bestämmelser hafva fått sin plats dels i § 4 och dels i § 26 af komitéens förslag till värnpligtslag.

I och för sig äro emellertid de bestämmelser, om hvilkas antagande komitéen i nämnda §§ hemställer, i sak öfverensstämmande med dem, som redan i värnpligtslagens nämnda §§ förekomma. Jag finner alltså ej skäl tillstyrka annan ändring i nämnda §§ än den, som hvad § 25 angår, nödvändiggöres af Statsrådets och chefens för sjöförvarsdepartementet ofvannämnda hemställan.

§ 27.

§§ 27 och 28 i komitéens förslag motsvara § 27 i nuvarande värnpligtslag och torde de af komitéen deri föreslagna bestämmelser, som alla sammanhånga med eller äro beroende af komitéens förslag till ny härordning, böra sammanföras i värnpligtslagens 27 §.

§§ 28—32.

Med undantag dels af det i § 29 af komitéens förslag till värnpligtslag förekommande stadgande, att Konungen till upprätthållande af den

inre ordningen skall vara berättigad i tjenstgöring inkalla större eller mindre delar af beväringen, hvilket stadgandes nödvändighet torde vara sjelffallen i samma ögonblick, någon egentlig stam vid hären upphör att förefinnas, och dels af föreskriften i § 32, att beväringssman skall vara underkastad krigslag i fråga om åtlydnad af påbud, hvarigenom han inkallas till tjenstgöring, hvilken föreskrift svårigen lär kunna undvikas, då fråga är att till mer än ett år förlänga de värnpligtiges öfningar, synas mig samtliga öfriga nya bestämmelser, som enligt komiténs åsigt borde införas i §§ 29—33 af dess förslag till värnpligtslag, icke vara af den nödvändighet eller i öfrigt ingripande beskaffenhet, att ändring för deras skull bör i värnpligtslagen ega rum. Jag hemställer alltså att §§ 28—32 i värnpligtslagen, hvilka motsvara nämnda §§ i den af komitéen föreslagna värnpligtslag, endast med ofvannämnda undantag bibehållas oförändrade.

§ 33.

I § 34 af sitt förslag till värnpligtslag, hvilken motsvarar § 33 i nuvarande värnpligtslag, har komitéen hemställt, bland annat, att beväringssmän i allmänhet, således äfven de, som tillhöra beväringens reserv, skulle vara skyldige göra de i paragrafen omförmälda anmälningar om flyttningar och dylikt. Jag finner ett dylikt stadgande icke i nämnda utsträckning vara nödvändigt. 1883 och 1885 årens förslag till lag rörande allmänna värnpligten, hvilka, i likhet med hvad nu är ifrågasatt, bestämde beväringens tjenstgöringstid till tolf år, ålade endast beväringssmän af första uppbådet en sådan anmälningsskyldighet och synes mig densamma, i enlighet dermed, nu böra åläggas endast beväringssmän af linien. Då vidare komiténs öfriga förslag till ändringar i nu förevarande § icke torde vara af den vikt, att på grund deraf ändring i §:en är af nöden, lärer alltså densamma, fränsedt att ordet »linien» införas, der sådant utaf ofvan angifna skäl finnes erforderligt, i öfrigt böra bibehållas oförändrad.

§ 34.

Af lätt insedda skäl torde, på sätt komitéen föreslagit, orden »beväringens första linie» böra på behörigt ställe i §:en införas, hvarjemte bestämmelsen om den tid, det fast anställda manskapet bör hafva tjenat

för att anses hafva fullgjort sin bevaringsöfning, lärer af skäl, som jag förut vid förslaget till grunder för ny härordning anfört, böra affattas i enlighet med hvad i nämnda afseende stadgades i 1883 års förslag till värnpligtslag.

I öfrigt synes mig denna § kunna bibehållas oförändrad.

§§ 35—40.

Af nämnda §§ i nuvarande värnpligtslag torde ingen så beröras af komiténs förslag till ny härordning, att i och med nämnda förslags antagande ändring i desamma oundgängligen erfordras; och då de af komitén i samma §§ af andra skäl föreslagna ändringar icke heller synas af verkligt behof påkallade, torde alltså dessa §§ få bibehållas oförändrade.

§§ 41 och 42.

I § 40 af sitt förslag, hvilken motsvarar §§ 41 och 42 i nuvarande värnpligtslag, har komitén hemställt, att böterna för uteblifvande från inskrifningsförrättning och mönstring måtte fördubblas. Jag finner en dylik skärpning af ansvaret för försummelse af nämnda beskaffenhet böra vidtagas först, derest erfarenheten skulle gifva vid handen, att de nuvarande bötesbeloppen under de nya förhållanden, som med antagande af komiténs härordningsförslag inträda, icke blifva tillräckliga att förbygga ett mera allmänt återkommande af förseelser utaf berörda slag. §§:ne i fråga synas mig alltså med det undantag, att sista mom. i § 41, såsom oförenligt med den föreslagna nya lydelsen af § 31, bör bortfalla, kunna bibehållas oförändrade.

§§ 42—54.

Med undantag af §§ 52 och 53 synas mig öfriga §§ i värnpligtslagen icke så beröras af komiténs förslag till ny härordning, att ändring i desamma äro af nöden.

Hvad åter §§ 52 och 53 angår, är förhållandet annorlunda.

§ 53, med hvilken jag af lätt insedda skäl först torde böra sysselsätta mig, afser, som känt är, att reglera värnpligtsförhållandena på Gotland. Genom den lydelse, §:n erhöll vid 1886 års riksdag, är nu i detta afseende stadgadt, bland annat, att allmänna värnpligtslagen skall å invånarne i Gotlands län tills vidare tillämpas med den olikhet i afseende å tiden och sättet för värnpligtens fullgörande, att värnpligten för invånare i Gotlands län inträder vid början af det kalenderår, under hvilket han fyller nitton år och fortfar till och med det, under hvilket han fyller trettioåtta år, att tjänstetiden i beväringen är tolf år, hvaraf sex år i första och sex år i andra uppbudet, att öfningstiden å Gotland är något längre än å fastlandet och fördelad på tre år, samt slutligen att så väl under fred som i krigstid de värnpligtige i Gotlands län skola vara befriade från tjänstgöring utom länets område. Dessutom har Kongl. Maj:t, med den rättighet samma § tillerkänner Kongl. Maj:t, i nådiga förordningen den 17 december 1886 angående särskilda föreskrifter rörande inskrifning och redovisning af värnpligtige inom Gotlands län förordnat, dels att inskrifning i flottan eller flottans reserv af värnpligtige tillhörande Gotlands län ej må ega rum, och dels att stadgandet i § 27 mom. b. värnpligtslagen, om rättighet för å sjömanshus inskrifne värnpligtige att under vissa vilkor varda från öfning i fredstid befriade, skall inom Gotlands län på det sätt tillämpas, att värnpliktig, som styrker, att han vid ingången af det år, då han fyller 19 år varit vid sjömanshus inskrifven minst fyra år och deraf under minst tolf månader haft anställning i utrikes sjöfart, må från öfning befrias. Då värnpligtige å fastlandet äro skyldige prestera dylik bevisning först det år deras värnpligtsskyldighet inträder eller det år, hvarunder de fylla 21 år, komma sålunda de å sjömanshus inskrifne gotländske värnpligtige genom sistberörda stadgande så till vida i en ogynsammare ställning än öfrige värnpligtige, som de, för att komma i åtnjutande af befrielsen från öfning i fredstid, måste låta inskrifva sig å sjömanshus redan vid ingången af det år de uppnå 15 år, under det att öfrige värnpligtige kunna vänta dermed till ingången af det år, de fylla 17 år.

Under påpekande af dessa olikheter emellan, för att välja korta termer, fastlands- och Gotlandsvärnpligten, hemstälde Gotlands läns representanter inom Andra kammaren vid sistlidne riksdag, dels att de å sjömanshus inskrifne gotländske värnpligtige måtte i allo varda likstälde med å sjömanshus inskrifne värnpligtige i det öfriga Sverige och dels, sedan Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåtit nådig proposition om

ändring i vissa delar af värnpligtslagen hufvudsakligen i syfte att få de värnpligtiges så väl tjenste- som öfningstid betydligt förlängd, att fullkomlig likställighet emellan de gotländske och rikets öfrige värnpligtige måtte varda införd.

Riksdagen, hvilken, som bekant, afslog Kongl. Maj:ts berörda proposition, fann emellertid lika med motionärerne och i väsendtlig öfverensstämmelse med hvad af dem till stöd för deras framställning andragits, likställighet emellan de gotländske och rikets öfrige värnpligtige vara ett eftersträfvansvärdt mål och anhöll fördenskull i underdånig skrifvelse den 11 Maj 1891, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om och i hvad mån invånarne i Gotlands län kunde i fråga om sättet för värnpligtens fullgörande likställas med rikets öfrige värnpligtige, samt för Riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Då sålunda ett upphäfvande af samtliga de bestämmelser, som ordna värnpligtsförhållandena inom Gotlands län på annat sätt än inom det öfriga Sverige, blifvit ifrågasatt, torde en så vidt möjligt fullständig redogörelse för hvad i detta ärende förekommit vara af nöden. Jag anhåller dervid att till en början få erinra, att Kongl. Maj:t genom nådig kungörelse den 30 sistlidne oktober beslutat vissa ändringar i nådiga kungörelsen den 17 december 1886 angående inskrifning och redovisning af värnpligtige inom Gotlands län, hvarigenom å sjömanshus inom detta län inskrifne värnpligtige, i fråga om rättighet att komma i åtnjutande af befrielse från öfning i fredstid, i det allra närmaste likstälts med värnpligtige i motsvarande ställning å fastlandet. De olikheter mellan de gotländske och öfrige värnpligtiges skyldigheter, som ännu förefinnas, bestå alltså deri, att tjenste- och öfningstiden för de förra är längre än för de senare, äfvensom att tjenstetiden i Gotlands län inträder tidigare och att öfningstiden är fördelad på annat sätt än å fastlandet, att de gotländske värnpligtige hvarken under fred eller krig äro skyldige tjenstgöra utom ön samt att inskrifning i flottan af värnpligtige tillhörande Gotlands län ej eger rum. Rörande dessa skilligheter emellan inbyggarnes i Gotlands län och landets öfrige innevänares värnpligtsskyldigheter hafva motionärerne äfvensom chefen för generalstaben, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Gotlands län samt militärbefälhafvaren på Gotland, hvilka tre myndigheter anmodats att öfver Riksdagens skrifvelse i ämnet afgifva underdåniga utlåtanden, i hufvudsak anført följande:

a) Rörande den längre tjenste- och öfningstiden samt tjenstetidens tidigare inträdande och öfningstidens fördelning.

Motionärerne. I och för sig hafva de mot den längre tjänste- och öfningstiden för de Gotländske värnpligtige icke haft något att erinra; det är endast mot öfningstidens fördelning och det tidigare inträdandet af värnpligtsskyldigheten, som de vändt sig. Såsom skäl mot nu gällande stadgande i fråga om öfningstidens fördelning hafva motionärerne åberopat den omständigheten, att vid de täta flyttningar, som numera ega rum emellan Gotland och fastlandet, det synes af största vigt, att enhet förefinnes i värnpligtsbestämmelserna, men att ifrågavarande undantagsföreskrift af lätt insedda skäl är egnad att i sådant hänseende välla förvecklingar.

Beträffande vidare föreskriften, att värnpligtsskyldigheten inom Gotlands län inträder vid 19 års ålder, erinra motionärerne, att såsom stöd för denna bestämmelse visserligen blifvit andraget, det den Gotländske ynglingen i följd af klimatiska och andra förhållanden tidigare, än hvad eljest i vårt land är fallet, ernår den kroppsutveckling, som värnpligtens fullgörande förutsätter. Detta påstående vore emellertid, enligt motionärernes förmenande, obevisadt och dessutom stode, i följd af stadgandet i § 6 värnpligtslagen, att yngling, som är till krigstjänst duglig och lämplig, äfven före det år värnpligten inträder kan dertill inskrifvas, för den gotländske ynglingen i hvarje fall öppet att få börja fredstjänstgöringen vid det 19:de året eller tidigare, om han nemligen då vore tillräckligt utvecklad. Några särskilda föreskrifter i detta afseende skulle alltså vara obehöfliga.

Chefen för generalstaben. I sitt den 24 sistlidne augusti uti ärendet afgifna utlåtande påpekar bemälda chef till en början, att den vid sistlidne riksdag aflättna motion om likställighet emellan de gotländske och rikets öfrige värnpligtige, enligt hvad i densamma uttryckligen angifves, tillkommit såsom följd af den utaf Kongl. Maj:t till Riksdagen aflättna proposition om utsträckning af samtliga värnpligtiges tjänste- och öfningstid och att, då nämnda proposition ej af Riksdagen antogs, det så mycket snarare kan ifrågasättas, om öfverhufvud något förslag om likställighet emellan de gotländske och fastlandets värnpligtige till Riksdagens beslut förelegat, som vederbörande motionärer, för den händelse deras nu ifrågavarande motion ej bifölles, förklarar sig förnya sin redan förut, oberoende af förslaget om utsträckta öfningar m. m. för de värnpligtige i allmänhet, väckta motion om likställighet i vissa afseenden emellan de gotländske å sjömanshus inskrifne värnpligtige och det öfriga landet tillhörande värnpligtige i enahanda ställning. Hvad vidare angår de båda, beträffande tjänste- och öfningstiden, af motionärerne framhållna skiljaktigheter mellan Gotlands och det öfriga lan-

dets värnpligtsskyldigheter och dervid först frågan om öfningstidens fördelning på tre år, erinrar chefen för generalstaben, att för sistnämnda bestämmelses bibehållande förefinnas två skäl. Det ena redan förut inför Riksdagen framhållna vore det, att, då *en* värnpligtssklass å Gotland icke är talrik nog att bilda högre truppförband än kompani, två klasser beväring måste på en gång sammandragas, på det befäl och manskap måtte komma i tillfälle att undergå öfning jemväl i bataljonsförband. Det andra, enligt chefens för generalstaben åsigt, vida viktigare skälet vore det, som hade sin grund i den för Gotlands län antagna, skiljaktiga försvarsorganisationen. För Gotlands infanteriregemente, yttrar bemälda chef, förefunnes som bekant ingen annan stam, än de fåtaliga, hufvudsakligen till rekrytering af underbefälet afsedda volontärer, som enligt 1886 års riksdags beslut finge vid regementet anställas. Vid mobilisering komme sålunda åtminstone vid infanteriet »männen i ledet» att bestå nästan uteslutande af värnpligtige och äfven vid de mobiliserade artilleriafdelningarne komme, oaktadt för dem en stamstyrka i samma bemärkelse som för truppafdelningarne å fastlandet vore att påräkna, proportionen emellan stamsoldater och beväring att varda vida ofördelaktigare än å fastlandet. De mobiliserade truppafdelningarne komme vidare, såsom följd dels af stammens otillräcklighet och dels af nödvändigheten att för den isolerad liggande ön uppsätta en proportionsvis större styrka än å fastlandet, att i vida högre grad än derstädes taga beväring i anspråk. Linieafdelningarne å Gotland komme sålunda att sammansättas af minst 8 klasser, under det att uti fastlandets linieafdelningar af infanteriet och trängen inginge endast 3—4 klasser och vid öfriga vapenslag än mindre antal. Men linieafdelningar i allmänhet och ej minst de på Gotland måste vara dugliga att genast vid krigsutbrott gå emot fienden. Fördelades nu de gotländske beväringsofningarna under fred på allenast två år i stället för såsom för närvarande på tre år, blefve följden den, att linieafdelningarne, i hvilka, derest mobilisering komme att ega rum på våren, den då oöfvade första klassen ej kunde insättas, måste komma att i sig upptaga beväringmän, som sedan 7 ja 8 år ej varit underkastade någon slags öfning, ett sakernas skick, som chefen för generalstaben så mycket mindre finner sig kunna förorda, som, enligt hans uppfattning, den tredje beväringsofningen, just till undvikande af nyssnämnda olägenhet, borde försiggå under 5:te eller 6:te beväringsåret. Han förklarar sig alltså böra på det bestämdaste afstyrka någon ändring af öfningstidens fördelning i det af motionärerna och Riksdagen angifna syfte.

Lika litet anser han något afseende böra fästas å förslaget, att

värnpligtsskyldigheten i Gotlands län skulle, i likhet med hvad för fastlandet är stadgadt, inträda först med det år, under hvilket den värnpligtige fyller 21 år. Denna bestämmelse innebure, yttrar han, för innevävarne i nämnda län en bestämd fördel och vore just afsedd att åt gotlänningarne, till gengäld för den i någon mån ökade börda, som § 53 värnpligtslagen enligt sin nuvarande lydelse ålade dem, bereda dem någon lättnad i deras värnpligtsskyldigheter. Det vore vidare alldeles icke obevisadt, att den gotländska ynglingen tidigare än ynglingarne å fastlandet ernådde den kroppsutveckling, som för värnpligtens fullgörande vore af nöden. Enligt läkarebesigtningarne vid inskrifningsförrättningarne åren 1888—1890 hade af gotländske värnpligtige, som vid 19 års ålder anmält sig till inskrifning, frikallats resp. 8,6, 8,6 och 7,1 procent, under det att motsvarande procenttal för de värnpligtige å fastlandet, som vid 21 år undergått inskrifning, varit resp. 19,4, 20,1 och 19,6. Kassationen af inskrifne värnpligtige vore vidare, oakadt den tidigare inskrifningen, mindre å Gotland än å fastlandet. Slutligen förefunnes ur militär synpunkt intet hinder därför, att värnpligten, på sätt befolkningen å ön år 1886, då nuvarande bestämmelse i detta hänseende underställdes densamma, också förklarar sig önska, inträdde tidigare derstädes än å fastlandet. De dag efter dag återkommande långa marscherna, som på männens i ledet uthållighet och kropps-krafter stälde de största anspråken, vore på en ö med Gotlands ringa utsträckning icke att under krig emotse. På det högsta kunde det derunder gälla en kortvarig, en eller två dagar allena omfattande marschansträngning för att hinna en hotad punkt af öns kuster eller, om sådant befundes omöjligt, den centrala befästa hufvudställningen inom ön, och till en dylik ensam stående, om ock betydlig kraftutveckling, liksom i allmänhet till strid inom en befäst ställning, hvilken art af strid antagligen blefve hufvudsaken vid Gotlands försvar, vore unga trupper mycket egnade.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Lika med chefen för generalstaben fäster Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sitt den 2 oktober innevarande år afgifna utlåtande i ämnet uppmärksamheten derå, att då, efter hvad motionärerne sjelfva förklarar, deras senare framställning var föranledd af Kongl. Maj:ts till 1891 års riksdag afåtna proposition om utsträckt tjänste- och öfningstid för de värnpligtige i allmänhet, det uppenbarligen icke kunnat vara deras afsigt att yrka någon sådan ändring i värnpligtslagen, att Gotlands nuvarande, enligt Kongl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning, otillräckliga försvarskrafter skulle derigenom ytterligare försvagas. Kongl. Maj:ts befallningshafvande för-

mäler sig anse, att ett sådant yrkande icke skulle hafva förtjent det ringaste afseende, och att det utan tvifvel af Gotlands fosterlandsälskande befolkning kommit att röna ett kraftigt ogillande. Deremot förmenar Kongl. Maj:ts befallningshafvande, att den nu rådande skiljaktheten emellan värnpligtsskyldigheten i Gotlands län och i det öfriga landet endast tills vidare bör få förefinnas, och att, då det enda afsevärda hinder mot likställighetens införande, i sammanhang med värnpligtens utsträckning för hela riket, vore den af chefen för generalstaben anmärkta bristen på stamtrupp vid Gotlands infanteriregemente, åtgärder nu böra vidtagas för uppsättande af en sådan. Härigenom skulle, efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes åsigt, öns försvar vinna en sådan förstärkning, att det måhända skulle vara möjligt att i Gotlands län liksom i öfriga delar af landet fördela beväringens öfningar på två i stället för tre år och sålunda jemväl i detta afseende införa full likställighet. Under förutsättning alltså, att Riksdagen finnes villig medgifva att en stamtrupp af minst 250 man tilldelas Gotlands infanteriregemente, tillstyrker Kongl. Maj:ts befallningshafvande, att likställighet, hvad angår så väl tjänste- som öfningstid, genomföres i sammanhang med nödig utsträckning af beväringens tjänste- och öfningstid i hela riket.

I en senare, den 6 oktober 1891 dagtecknad skrifvelse har Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfverlemnat utdrag af protokollet, hållet vid Gotlands försvarsförbunds sammanträden i Visby, Barlingbo, Myrvälder, Fårösund, Angelbos, Gute, Gandarfe, Gammalgarn, Ethelhem, Gröttlingbo, Burge, Sproge och Sanda under juni och juli månader 1891; och framgår deraf, att vid dessa sammanträden, vid hvilka ombud för länets samtliga kommuner på Kongl. Maj:ts befallningshafvandes kallelse tillstädeskommit, de närvarande, under förutsättning af värnpligtens utsträckning för landet i dess helhet i enlighet med hvad år 1891 föreslogs, i allmänhet uttalat sig för full likställighet med det öfriga landet, hvad angår tjänste- och öfningstid, och att, beträffande den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i hans yttrande ej vidrörda frågan om tiden för tjänstskyldighetens inträdande, vid alla sammanträdena utom det i Visby den önskan uttalats, att värnpligten för hela riket måtte taga sin början med 20 i stället för, såsom nu är fallet, 21 års ålder.

Militärbefälhafvaren på Gotland. I de frågor, som nu föreligga till behandling, instämmer militärbefälhafvaren på Gotland med chefen för generalstaben. Särskildt förklarar han sig ur militärisk synpunkt finna betänkligt, om öfningstiden fördelades på två år. Enligt hans åsigt

bör man tvärtom af de anledningar, chefen för generalstaben i detta afseende åberopat, sträfva derefter, att den sista öfningen för beväringen må försiggå så sent, som utan väsentligare olägenhet är möjligt; och han anser sålunda, att nämnda öfning bör ega rum icke, såsom nu är fallet, det tredje utan det fjerde tjensteåret.

b) *Rörande bestämmelsen, att de gotländske värnpliktige hvarken under fred eller krig äro tjenstskyldige utom ön.*

Motionärerne. I detta afseende påpeka de hufvudsakligen, att förmanen i fråga icke skulle af befolkningen å ön önskas och att den i hvarje fall är skadlig för landets försvarsväsende i dess helhet. Denna förmån hade, yttra de, år 1811 erbjudits åt de gotländske sockenombud, som hördes öfver den då erbjudna beväringskonventionen, och det vore förklarligt nog, att dessa ombud, som väl icke varit okunniga om de öden, som drabbat landtvärnet under sista ryska kriget, i valet emellan att som förstärkningsmanskap bortkommenderas och att i hemorten bilda landstorm, föredrogo det senare alternativet. Den gångna tidens erfarenhet hade emellertid ådagalagt, att denna förmån varit för Gotlands beväring allt för dyrköpt. Derigenom hade nemligen en bestämd gränslinie blifvit uppdragen emellan Gotlands och det öfriga rikets beväring, så att, under det den senare på allt sätt omhuldats, den förra råkat i förgätenhet, till dess från och med år 1887 en annan sakernas ordning tagit sin början. Tillämpad i krigstid kunde ifrågavarande bestämmelse dessutom varda till verklig förargelse. Det läte nemligen tänka sig, att Gotland vore fullkomligt skyddadt exempelvis af en vänskaplig makts flotta, men att likväl Sveriges existens berodde på afskaffandet af erforderliga stridskrafter till någon hotad punkt å fastlandet. Men dertill skulle den gotländska beväringen icke få användas. Man kunde äfven tänka sig, att någon afdelning af de gotländska trupperna, vikande för en öfvermäktig fiende, lyckats rädda sig undan till fastlandet, der den till äfventyrs kunde göra någon nytta i förening med någon annan truppstyrka. Men äfven detta skulle vara att våldföra värnpligtslagen.

Chefen för generalstaben. Enligt bemålde chefs mening kunna inga rent militära skäl framdragas för ifrågavarande bestämmelses bibehållande, och de båda inkast mot densamma, hvilka anföras af motionärerna, äro, på sätt han yttrar, grundade på strategiskt tänkbara krigslägen. Dessa krigslägen anser emellertid chefen för generalstaben ingalunda vara af beskaffenhet att i främsta rummet böra komma i betraktande vid ordnandet af Gotlands försvarskrafter. Allt beror härvid på de kraf, man, på grund af Gotlands isolerade läge, finner sig böra med

hänst till försvaret ställa på Gotlands värnpligtige. Så länge dessa kraf vore nämnvärdt större än de, man i enahanda afseende gjorde gällande mot fastlandets befolkning, så länge läte också den ifrågavarande undantagsbestämmelsen försvara sig såsom ett vederlag för dessa kraf. Ändrades åter bestämmelserna om värnpligtens utsträckning på Gotland, så att skilnaden emellan den gotländska och fastlandsvärnpligten antingen helt och hållet bortföle eller gjordes mindre än nu är händelsen, skulle uppenbarligen förhållandena blifva annorlunda. I förra fallet skulle då intet skäl för undantagsbestämmelsens fortvaro kvarstå, och i det senare kunde det åtminstone ifrågasättas, om icke undantagsbestämmelsen, såsom också 1891 års komité föreslagit, borde inskränkas till att gälla endast med afseende å de gotländske värnpligtiges tjenstgöring under fred.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande. I frågan om lämpligheten af nämnda bestämmelse hafva Kongl. Maj:ts befallningshafvande och den vid ofvannämnda möten närvarande befolkningen i Gotlands län ej på annat sätt yttrat sig än att de förordat likställighet med fastlandet i alla afseenden.

Militärbefälhafvaren på Gotland. Då det efter militärbefälhafvarens uppfattning icke kan ifrågasättas att under ett krig eller omedelbart före dess utbrott undandraga ön dess egna försvarare, förmäler han sig finna bestämmelsen, att de gotländske värnpligtige i krig icke må föras utom ön, sakna praktisk betydelse. Deremot anser han det synnerligen önskligt, att ifrågavarande bestämmelse upphäfves, i hvad den angår fredstjenstgöringen. Det vore, yttrar han, för ett truppförband sådant som det gotländska, hvilket i farans stund kunde komma att stå allena i försvaret af sin ö mot en i krigets värf fullt utbildad fiende, af yttersta vigt att få deltaga i sådana öfningar, som stode kriget närmast; och då vilkoret härför vore, att de gotländska truppförbanden kommenderades till tjenstgöring vid de större fälttjenstövningar med trupper af alla vapen, som tid efter annan förekomme å fastlandet, hemställer han, att ifrågavarande privilegium, åtminstone hvad angår fredstjenstgöringen, må upphävas.

c) *Bestämmelsen att värnpligtige tillhörande Gotlands län ej inskrivas till tjenst vid flottan.*

Motionärerne. Rörande ifrågavarande bestämmelse anmärka motionärerne, att, såsom följd af densamma, de vid Visby sjömanshus inskrifne värnpligtige kommit i en mindre gynnad ställning än de vid öfriga sjömanshus inskrifne, så till vida som de icke, liksom desse senare, hänvisats att i fred och krig göra tjenst vid flottan, der deras sjömannaduglighet kunde komma till gagn, utan i stället, ehvad de till-

höra Gotlands läns beväring, landstorm eller s. k. reserv, äro pligtige att till lands fullgöra en vapentjänst, hvartill de i allmänhet sakna erforderlig öfning, håg och lämplighet. Antalet vapenöfvade gotländske sjömän, utgörande, enligt officiella handlingar, år 1887 af 247 värnpligtige 11, år 1888 af 288 värnpligtige 23, år 1889 af 309 värnpligtige 25 och år 1890 af 289 värnpligtige 28, vore dessutom så försvinnande litet, att det icke kunde vara af någon afsevärd betydelse för Gotlands försvar, om desse sjömän rullfördes till fullgörande af sin värnpligt vid Gotlands beväringstrupper eller flottan.

Chefen för generalstaben. Bemålde chef utvecklar till en början, att just Gotlands läns isolerade läge gör särskilda bestämmelser rörande dess försvarsväsende nödvändiga. Gotland komme på grund häraf att under krig blifva hänvisadt endast till sina egna krafter, och följden deraf blefve, att fordringarne å de värnpligtige måste blifva vida större än för de öfriga delarna af landet. Gotlands befolkning utgjorde allenast $\frac{1}{88}$ af rikets hela folkmängd och om man, med upphäfvande af värnpligtlagens § 53, under nuvarande förhållanden gjorde värnpligten lika å Gotland och å fastlandet, skulle Gotlands inskrifningsområde, hvars innevånaretal något litet understiger innevånaretalet inom det folkfattigaste af de 49 bataljonsområdena å fastlandet, Elfsborgs regementes norra bataljonsområde, omöjligen kunna ställa på krigsfot mera, än hvad detta bataljonsområde förmår d. v. s. en linie- och en landtvärnsbataljon, medan den nuvarande § 53 värnpligtslagen, med sina från fastlandsförhållandena ganska betydligt afvikande bestämmelser, gör det möjligt att uppbringa Gotlands försvarskrafter till tvänne linie- och tvänne landtstormsbataljoner, tvänne fältartilleribatterier, ett fästningsartillerikompani samt motsvarande depottrupper.

Chefen för generalstaben finner sig under sådana förhållanden böra på det bestämdaste afstyrka förslaget, att de gotländske sjömanshus-skrifne värnpligtige skulle, för undanrödjande af olikheterna emellan sättet för värnpligtens utgörande af innevånarne i Gotlands län och å fastlandet, tilldelas flottan. De gotländske sjömanshus-skrifne värnpligtige utgjorde icke mindre än $\frac{1}{10}$ af öns hela tillgång på värnpligtige, och en minskning i Gotlands svaga försvarskrafter med ett dylikt antal vore i och för sig en betänklig åtgärd, men dertill komme ytterligare, dels att flottan ingalunda hade behof af ifrågavarande värnpligtige för att fylla det för dess bemanning och utrustning erforderliga antalet af sådana, och dels att de värnpligtige i denna ställning, efter all sannolikhet, komme att, äfven om de fått sin utbildning vid flottan, i händelse af krig göra tjänst vid hären. Det

vore nemligen i hög grad antagligt, att de vid mobilisering icke skulle hinna fram till flottans utrustningsort. Dertill behöfdes blott, att kriget bröte ut tidigt på våren, innan man ännu hade hunnit rusta sig för årets sjöfart, samt att fienden, såsom naturligt vore, genast sände sin öfverlägsna flotta att blockera våra kuster. Blevde det fallet, måste samtliga sjömanshusskrifne värnpligtige å Gotland af nödtvång stanna hemma, hvilket åter, jemlikt § 33 mom. 1 c) värnpligtslagen, skulle hafva till följd att de, såsom oppkallade beväringmän, komme att utgå med den utan all fråga för Gotlands försvar erforderliga landsstormen och sålunda, trots sin vid flottan erhållna utbildning, göra tjenst till lands.

De af motionärerne åberopade sifferuppgifter i fråga om de gotländske sjömanshusskrifne värnpligtiges deltagande i öfningarne vore slutligen ej fullt korrekta. Enligt de till landtförsvarsdepartementet inkomna officiella »sammandragen öfver utfallet af inskrifningarne inom Gotlands inskrifningsområde» hade nemligen inskrifne värnpligtige af ifrågavarande kategori i åldersklassen 19—20 år utgjort år 1887 42, år 1888 46, år 1889 63 och år 1890 37, och af dessa hade öfvats resp. 14,3 %, 30,4 %, 27 % och 27 %. I de af motionärerne angifna siffror voro vid sådant förhållande antagligen äldre, ej öfningsskyldige, men ej heller förut inskrifne värnpligtige inbegripne, ett förhållande, som hade sin naturliga förklaringsgrund deri, att till utgångspunkt tagits de år, då nya värnpligtslagen med dess noggrannare bestämmelser om de värnpligtiges inskrifning börjat tillämpas.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Lika med motionärerne finner Kongl. Maj:ts befallningshafvande bestämmelsen, att inskrifning vid flottan af värnpligtige från Gotlands län icke är tillåten, innefatta en stor tunga för de gotländske å sjömanshus inskrifne värnpligtige. Chefens för generalstaben uppgift, att flottan ej hade behof af dessa värnpligtige, vore vidare ej fullt öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Äfven om nemligen det måste medgifvas, att, på sätt chefen för generalstaben yttrat, de gotländske sjömanshusskrifne värnpligtige hade föga utsigt att, i händelse af krig, hinna fram till flottans utrustningsorter, skulle de ändå för flottan vara af gagn. De skulle nemligen kunna användas som besättning å de flottan tillhöriga strandbatterierna vid Fårösund, hvilka, så vidt Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade sig bekant, ej fått något manskap sig tilldeladt och som, helst under den antagna förutsättningen att krig utbröte tidigt på våren, lämpligast borde bemannas med hemmavarande gotländske sjömän, som fått sin utbildning vid flottan. Införande af likställighet emellan got-

ländske och fastlandet tillhörige, å sjömanshus inskrifne värnpligtige skulle, om en dylik åtgärd vidtoges, ej vålla någon minskning i Gotlands försvarskrafter. Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrker alltså bifall till hvad motionäremne i detta afseende föreslagit.

Militärbefälhafvaren på Gotland. Bifall till ifrågavarande framställning afstyrkes af militärbefälhafvaren på Gotland. Skulle, på sätt Kongl. Maj:ts befallningshafvande ifrågasatt, de gotländske sjömanshus-skrifne värnpligtige användas till besättning af strandbatterierna å Fårösund, erfordrades, att de under sin tjenstgöring vid flottan öfvats i servering af positionsartilleri. Dylik utbildning vore emellertid icke af nöden för de öfrige vid flottan inskrifne värnpligtige och den gotländske värnpligtige komme sålunda allt fortfarande i en undantagsställning. I enlighet med hvad chefen för generalstaben anmärkt, vore det dessutom i hög grad sannolikt, att flottan, i händelse af krig, aldrig komme i tillfälle att från Gotland afhemta den personal, som derifrån tilldelats den.

Då jag nu för egen del går att yttra mig beträffande de skiljaktigheter emellan värnpligten å fastlandet och å Gotland, som, derest komiterades förslag till ny härordning varder antaget, synas mig böra bibehållas, torde till en början vara klart, att, om såsom komiterade hemställa, landet i öfrigt skulle åläggas en värnpligtsbörda, som i det närmaste skulle vara tillräcklig att bilda en tillfredsställande grund för försvarets ordnande, det icke rimligen kan ifrågasättas, att längden för tjenste- och öfningstiden skulle bestämmas annorlunda för Gotlands än för fastlandets värnpligtige. Lika litet torde i strid med den gotländska befolkningens egna önskningsar, sådana dessa vid ofvannämnda af försvarsföreningen anordnade möten gifvit sig tillkänna, anledning förefinnas att under dylika förhållanden åt de gotländske värnpligtige bibehålla rättigheten att ej vara tjenstskyldige utom ön.

Hvad deremot angår frågan om de gotländske värnpligtiges tilldelning till flottan, lära, äfven om tjenste- och öfningstiden för landets samtliga värnpligtige utsträcker till det mått, som nu är i fråga, enahanda skäl som hitintills tala för detta stadgandes bibehållande. Gotland blir i hvarje fall för sitt försvar i hufvudsak hänvisadt till sina egna krafter och uppenbarligen kan det, under sådana förhållanden, ej vara öfverensstämmande med sunda lagstiftningsgrundsatser att låta de gotländske sjömanshus-skrifne värnpligtige göra tjenst vid flottan, som, en-

ligt hvad upplyst blifvit, ej har behof af dem och sannolikt, åtminstone så länge någon särskild flottan tillhörig station icke finnes förlagd å Gotland, ej heller skulle i händelse af krig kunna göra sig deras tjänst till godo. Hvad slutligen beträffar den skiljaktighet mellan fastlandets och Gotlands värnpligt, som består deri, att värnpligtsskyldigheten inträder å Gotland det år, den värnpligtige fyller 19, men å fastlandet det år, han fyller 21 år, kan det visserligen, såsom chefen för generalstaben också antyder, ur militär synpunkt vara skäligen likgiltigt, huru denna sak ordnas. Då emellertid af den utredning, nämnda chef lemnat, torde framgå, att, med hänsigt dels till de gotländske värnpligtiges obestriddliga tidigare utveckling och dels till de i viss mån olikartade anspråk, som, på sätt samme chef framhåller, antagligen i händelse af krig komma att ställas på dem, inträdet i värnpligtsåldern kan, utan men för försvaret, bestämmas att ega rum vid så tidig ålder som det nittonde lefnadsåret, har jag så mycket hellre ansett nu gällande bestämmelser i detta hänseende böra bibehållas, som det för de enskilde värnpligtige måste betecknas såsom en bestämd fördel att ju förr dess hellre få fullgöra sina värnpligtsskyldigheter och befolkningens å ön uttalade önskan, att värnpligten för hela landet måtte bestämmas att inträda med det 20:de lefnadsåret, ej kan anses innebära, att densamma frånträdt sin förut tillkännagifna önskan om värnpligtens inträdande vid det 19:de lefnadsåret, utan antagligen snarare är förestafvad af begäret att genom att något höja värnpligtsåldern för de gotländske värnpligtige göra det möjligt att för hela landet bestämma en och samma sådan ålder.

Under erinran att, derest dessa mina åsigter gillas, de gotländske sjömanshusskrifne värnpligtige, som uppfylla de för befrielse från öfning i fredstid i allmänhet föreskrifna villkor, synas böra under hela sin värnpligtstid tillhöra Gotlands läns beväringens reserv, hemställer jag alltså att åt § 53 i värnpligtslagen må gifvas den lydelse, att annan skiljaktighet emellan värnpligten å Gotland och å fastlandet för framtiden icke må förefinnas, än att dels tilldelning af Gotlands värnpligtige till flottan icke må ega rum och dels tjänstetiden för de gotländske värnpligtige bestämmas att inträda med det år, den värnpligtige fyller 19 år, och upphöra med det år, han fyller 38 år; och torde vidare, då §:en för närvarande är i värnpligtslagen införd under rubriken »öfvergående stadganden», men, så vidt nämnda förslag antages, värnpligtsförhållandena å Gotland skulle komma att varda definitivt reglerade, densamma böra byta plats med den nuvarande § 52 och rubriken »öfvergående stadganden» i sammanhang dermed flyttas efter den nya 52 §:en.

§ 52.

Rörande lydelsen af denna § torde jag få yttra mig framdeles i sammanhang med redogörelsen för de bestämmelser i fråga om öfvergången från den nuvarande till den nya härordningen, som jag finner af nöden.

Slutligen anhåller jag få tillkännagifva, att jag, lika med komiterade, anser synnerligen lämpligt att, i sammanhang med värnpligtens utsträckning, en värnskatt påläggas dem af de värnpligtige, som icke tilldelas beväringens första linie. Då emellertid beväringens båda linier, på sätt jag nedan kommer att föreslå, till en början skulle öfvas lika lång tid och dertill kommer, att frågan om de närmare bestämmelser, som för värnskattens införande skulle vara af nöden, ännu ej blifvit behörigen utredd, anser jag mig böra hemställa, att komiterades förslag i detta afseende icke för närvarande måtte till någon åtgärd föranleda.

Hvad till sist angår det af komiterade utarbetade:

Förslag till allmänna grunder för öfvergång från den nuvarande till den nya härordningen

är jag likaledes i hufvudsak ense med komiterade. En och annan modifikation i det samma torde emellertid blifva af nöden med hänsyn särskildt till nödvändigheten att för de första öfvergångsåren, då antagligen de flesta skoletablisementen måste komma att uppföras, något minska kostnaderna för sjelfva härordningens genomförande, och jag går nu att redogöra för min uppfattning i lithörande frågor för så vidt denna skiljer sig från komiterades.

De omdaningar i den nuvarande härorganisationen, som af komiterade i dess förslag till ny härordning ifrågasättas, synas mig kunna hänföras till tre större hufvudgrupper, sådana som ställa som sitt mål att genom betydligt utsträckta öfningar för de värnpligtige möjliggöra den nuvarande stående härens ersättande med en ren värnpligtsarmé, sådana som afse de nuvarande kadrens komplettering och arméns förseende med de staber, trupper och förvaltningsorgan, som, äfven i det fall att den nu bestående härorganisation bibehålles oförändrad, äro oundgängligen nödvändiga för att möjliggöra en efter nutida fordringar lämpad mobilisering af hären, och sådana slutligen, hvarigenom det skulle låta sig göra att i krigstid uppsätta reservtrupper och i öfrigt

uppbringa hären till fullt erforderlig styrka. De förstnämnda båda förändringarnes genomförande på möjligast korta tid anser jag vara en bjudande nödvändighet, hvaremot den uppsättning af nya truppförband, som med den tredje af de omnämnda åtgärderna afses, synes mig i nödfall kunna uppskjutas, till dess de båda andra genomförts.

Då det icke är möjligt att låta den nuvarande armén fullständigt ersättas af en värnpligtsarmé förr än allt det indelta manskapet afgått, men, såsom komiterade antagit, en tid af 10 år härför är nödvändig, och vidare de till den andra hufvudgruppen hörande åtgärder synas mig böra komma till utförande samtidigt med förändringarne i den stående härens sammansättning, borde alltså, efter min uppfattning, de i dessa båda syften nödiga omdaningarna i försvarsväsendet genomföras under de första 10 åren efter den nya härordningens antagande. Uppsättandet af reservtrupper och öfriga till den tredje hufvudgruppen hörande åtgärder borde derefter genomföras under de följande fem åren. Hela öfvergången komme sålunda att upptaga 15 år eller samma tidrymd, som år 1883 och vid flera föregående tillfällen ifrågasattes; och ligger det i sakens natur, att, då med denna anordning en del af de nya truppförbanden skulle komma att uppsättas först under de sista 5 åren, det skulle blifva med mindre svårigheter förenadt att anskaffa de hufvudsakligen under öfvergångstidens första 10 år nödiga medlen för skol-etablissemens uppförande.

Komiterade hafva vidare ansett nödigt, att, till ersättande af det småningom afgående indelta manskapet, volontärer i ej ringa antal under större delen af öfvergångstiden anställas vid armén. Den år efter år fortgående tillväxt i försvarskraft, hvars åvägbringande jemväl under öfvergångstiden naturligen måste vara ett önskningsmål, skulle sålunda, enligt komiterades uppfattning, icke vinnas ensamt derigenom att de värnpligtige, som äro afsedde att insättas i fältarmén, erhålla en allt bättre och mera genomförd militär utbildning, utan dertill skulle också komma, att stamelementet inom hären bibehålles i något så när samma omfattning som förut. Jag kan naturligtvis icke bestrida, att det föresatta målet, tillväxt i försvarskraft, nås fullständigare med det af komiterade förordade tillvägagående, men jag tilltror mig ändock icke att obetingadt förorda detsamma. Äfven förutsatt, att en dylik ganska betydligt stegrad anskaffning af värfvadit manskap öfverhufvud ur ren rekryteringssynpunkt varder möjlig, skulle den nemligen i hvarje fall medföra olägenheten att för åtgärder af provisorisk karaktär kräfva betydliga kostnader. Meningen vore nemligen att innan öfvergångstidens slut af de under den samma uppsatte volontärnumren in-

draga så många, som icke erfordras för fyllandet af de, enligt det nya härordningsförslaget, nödiga manskapskadrerne. Men icke nog härmed. Den ifrågasatta åtgärden synes mig vidare knappast nödvändig, ty, på sätt jag redan antydt, ernås den erforderliga tillväxten i försvarskraft under öfvergångstiden efter min uppfattning ensamt genom den ständigt fortgående förlängningen af de värnpligtiges öfningar.

Utgående derifrån, att ett truppförbands krigsduglighet kan anses stå i direkt proportion till produkten af truppförbandets manskapsstyrka och det antal öfningsdagar, som på alla i truppförbandet vid mobilisering ingående menige belöper, har jag, för att åskådliggöra nämnda tillväxt, låtit upprätta hosföljande tabell, upptagande till jemförelse å ena sidan en infanteribataljon, så sammansatt, som med nuvarande härorganisation under hvarje af de tänkta 15 öfvergångsåren skulle blifva fallet, och inom hvilken tillväxten i krigsduglighet sålunda endast komme att bero på den något förlängda öfning, de efter hand i bataljonen ingående åldersklasser värnpligtige, på grund af senaste förändringar i värnpligtislagen, erhållit, och å den andra en bataljon så sammansatt som under hvarje af nämnda 15 år skulle blifva fallet, derest de i bataljonen ingående värnpligtiges öfning ökas enligt komiterades förslag, utan att afgangen af stammanskapet ersättes genom anställande af volontärer.

Tabellen har detta utseende:

Vid mobilisering år	Enligt förra antagandet.	Under senare antagandet.	Ökning.	
	Produkten af antalet man och öfningsdagar.	Produkten af antalet man och öfningsdagar.	Produkten af antalet man och öfningsdagar.	I procent.
1893	92,976	(92,976)	± 0	0
1894	94,318	93,855	— 463	— 0,5
1895	95,312	97,290	+ 1,978	2,0
1896	96,246	102,070	+ 5,824	6,0
1897	96,844	111,991	+ 15,147	15,6
1898	97,894	118,630	+ 21,236	21,9
1899	97,944	122,002	+ 24,058	24,5
1900	98,494	139,300	+ 40,806	41,4
1901	99,044	159,337	+ 60,293	60,8
1902	99,594	175,264	+ 75,670	75,9
1903	100,144	182,403	+ 82,259	82,1

Vid mobilisering år	Enligt förra antagandet.	Under senare antagandet.	Ökning.	
	Produkten af antalet man och öfningsdagar.	Produkten af antalet man och öfningsdagar.	Produkten af antalet man och öfningsdagar.	I procent.
1904	100,694	199,830	+ 99,136	98,4
1905	101,244	224,190	+ 122,946	121,4
1906	101,794	239,790	+ 137,996	135,5
1907	102,344	251,040	+ 148,696	145,2
1908	102,594	261,930	+ 159,336	155,3
1909	102,594	272,550	+ 169,956	165,6
1910	102,594	275,970	+ 173,376	169,0
1911	102,594	275,970	+ 173,376	169,0

Dertill befäl och underbefäl bättre utbildadt.

Det är således endast ett år någon obetydlig minskning i krigsduglighet inträder, och detta det första, under det att tillväxten derefter är i ständigt fortgående och redan på sjetten året nått den höjd, att den nya bataljonen skulle i sin helhet hafva öfvats nära en fjerdedel till så lång tid som den gamla; och om sålunda, såsom af denna tabell torde framgå, en ganska afsevärd ökning i krigsdugligheten i och med det nya förslaget antagande skulle komma till stånd i fråga om de trupper, hvilkas stam utgöres af indelt så småningom till antalet minskadt manskap, måste detta helt naturligt i ännu högre grad blifva förhållandet vid de trupper, som skola mobiliseras af beväring och värfvad stam. Någon minskning af den nu befintliga värfvade stammen kan nemligen, med hänsyn till den uppsättning af flera nya truppförband, som under den första öfvergångstiden måste ega rum, icke ifrågakomma; och, ehuru sålunda nämnda stam torde komma att tagas i anspråk för mobilisering af flera truppafdelningar än nu är händelsen, varder ändock proportionen mellan stam och beväring vid desamma gynsammare än vid de indelta regementena. I hvarje fall kan ej bestridas, att, hvad arméns samtliga truppförband angår, tillväxten i krigsduglighet kommer att i ganska afsevärd grad jemnt tilltaga endast på grund af beväringsofningsgarnas utsträckning.

Men fastän jag således ej kan tillstyrka, att de afgående indelta soldaterna, i enlighet med komiterades förslag, i allmänhet ersättas af värfvade eller, som de af komiterade benämnas, volontärer, anser jag dock att

sådan ersättning i vissa fall är nödvändig. Först och främst går det ej an, att befälskadern under öfvergångstiden minskas, hvadan afganget indelt befäl af manskapet i regeln bör ersättas med volontärer; och synes redan från början det antal stammanskap, som enligt komiterades förslag skall, efter härordningens definitiva genomförande, vid hvarje truppförband finnas anställt, böra vara bestämmande i fråga om den omfattning, i hvilken ifrågavarande ersättning af indelt manskapsbefäl bör ega rum. Vidare måste man vara betänkt på att försvarskraften hos de norrländska indelta infanteritruupperne må växa hastigare än vid öfriga infanteritruppförband af indelta armén. Proportionen mellan stam och beväring vid först nämnda trupper ställer sig nemligen, särdeles med hänsigt till den utvidgning af inskrifningsområdena som i Norrland blifver nödig, betydligt ogynnsammare än vid de sist nämnda. Jag finner alltså nödigt att under de första åren af öfvergångstiden vid de norrländska trupperna all afgang bland indelt manskap ersättes genom antagande af motsvarande antal volontärer. Slutligen måste äfven vid indelta kavalleriet afgang af indelt manskap enligt samma grunder ersättas. Det är nemligen först mot slutet af öfvergångstiden, som beväringsofningarna nått den utsträckning, att en beväringssman kan sägas ersätta en afgangen indelt ryttare, och, så framt ej rytteriets krigsduglighet skall under öfvergångstiden minskas, blir det alltså nödigt att stammanskap till samma antal som förut tills vidare vid detsamma anställes.

Den ersättning utaf afganget indelt manskap, jag nu omförmält, bör emellertid enligt min tanke ej hafva annat mål än att jemnt motväga afgangen och jag finner såsom följd deraf ej nödigt, att de volontärer, som för detta ändamål nyantagas, erhålla fullständigare utbildning än den nuvarande indelta soldaten. Det är alltså att antaga att sådane volontärer skola kunna erhållas mot i det hela samma ersättning, som de nuvarande indelta soldaterna, äfven om naturaförmånerna komma att förvandlas till kontanta löner. Kostnaden för ifrågavarande volontärers aflöning och utbildning måste sålunda i det allra närmaste komma att motsvara den, som för närvarande i enahanda afseenden utgår för ett lika stort antal indelta soldater.

Dessutom torde böra erinras, att, då den anskaffning af volontärer, som af nyssnämnde anledningar måste ega rum vid de norrländske infanteritruppförbanden och det nuvarande indelta kavalleriets regementen och corpser, har till hufvudsakligt ändamål att under första tiden af öfvergången, då beväringsofningarna ej nått någon större utsträckning, motväga bristerna i de värnpligtiges utbildning, det ligger i sakens

natur, att, så snart denna utbildning ökats så att beväringmännen i fråga om militärisk användbarhet kunna anses jemngoda med de nuvarande indelta soldaterna, någon nödvändighet att vid berörda trupper antaga volontärer till större antal än vid landets öfriga härafdelningar icke förefinnes.

I fråga om sättet för den småningom försiggående utsträckningen af de värnpligtiges öfningar är jag i hufvudsak ense med komiterade, men finner emellertid af skäl, som jag sistlidet år antydde, den ifrågasatta, för båda linierna lika förlängningen af öfningsskyldigheten till 90 dagar kunna fördelas på 2 år. Och torde, då öfningen för år 1893 redan är bestämd att räcka 42 dagar, den sålunda erforderliga förlängningen af 48 dagar kunna inträda med hälften hvardera året, så att 1893 års första klass skulle komma att öfvas 66 dagar och 1894 års motsvarande klass 90 dagar. Jag vidhåller jemväl i öfrigt hvad jag beträffande den nu ifrågavarande förlängningen sistlidet år yttrade, och har jag, med tillämpning af de åsikter jag sålunda uttalat, låtit upprätta förslag till förändrad redaktion af värnpligtislagens nuvarande § 52.

Hvad vidare angår ordningsföljden för kadrernas komplettering och de nya truppförbandens uppsättande, är det uppenbart, att, då jag i olikhet med komiterade tänkt mig öfvergången till den nya härordningen böra fullständigt genomföras först på 15 år, mina åsikter i denna fråga måste komma att i någon mån afvika från komiterades.

Att nu i detalj redogöra för den skiljaktighet, som i detta afseende förefinnes emellan mig och komiterade, lärer dock ej vara af nöden och jag anhåller alltså att, hvad angår komiterades förslag, nu endast få tillägga några ord i fråga om kostnaderna.

Komiterades kostnadsberäkningar hafva undergått granskning inom arméförvaltningen och har dervid, beträffande de af komiterade uppgifna behof för löner, underhåll och beklädnad, någon annan anmärkning af mera vigt icke framkommit än den, som afser höjning af dagaflöningen för det beridna manskapet och för hvilken jag förut redogjort. Hvad åter angår de af komiterade i runda summor beräknade kostnaderne för kasertering och inqvartering, för underhåll af krigsmateriel, fästningar och byggnader äfvensom för öfningar, mönstringar och marscher m. m. anser arméförvaltningen dessa visserligen vara delvis för lågt beräknade, men det synes mig dervid böra erinras, att komiterade vid dessa beräkningars uppgörande i allmänhet utgått från de beräkningar, som i enahanda afseenden gjorts vid framläggande af 1875 och 1883 års härordningsförslag, och att, om komiterade någon

gång afvikit derifrån, de städse beräknat kostnaden i fråga högre än som i nämnda härordningsförslag varit fallet. Det synes mig fördenskull, särskildt vid jmförelse emellan den af komiterade beräknade kostnad per öfningsdag och den, som i andra länder uti enahanda afseende utgår, vara mycket antagligt, att de af komiterade angifna kostnader i sin helhet skola visa sig tillräckliga.

Hvad vidare beträffar kostnaderna för nödiga kasernetablissemens uppförande, upplyser chefen för fortifikationen i sitt förenämnda utlåtande, att härtill skulle erfordras en summa af i rundt tal 28 millioner kronor. Det synes mig emellertid sannolikt, att äfven denna summa ej skall visa sig vara för ändamålet fullt erforderlig. Dels torde nemligen de ifrågasatta kasernetablissemens i någon mån kunna göras enklare och mindre än chefen för fortifikationen förutsatt, och dels är intet afseende härvid fästadt vid de bidrag till byggnadskostnaderne, som från de olika städer, till hvilka de nya kasernetablissemens skulle förläggas, antagligen äro, att emotse. I hvarje fall möter intet hinder, att här liksom i andra länder till en början inqvartera trupperna hos befolkningen mot ersättning och att sålunda under de första åren af öfvergångstiden inskränka sig till uppförande af endast nödiga öfningslokaler.

Det måste emellertid icke förglömmas, att, hvilken grund man än väljer för försvarets ordnande, kaserner blifva nödiga, så snart utbildningen af manskapet bestämes att räcka så lång tid i en följd, att äfven vintern tages i anspråk; och ehuru det visserligen kunde ifrågasättas, att öfningarna under sådana förhållanden fördelades på flera år och påginge endast den blidare årstiden, torde å andra sidan icke kunna bestridas, att för vårt folk, hvilkets egentliga näringsfång, jordbruk och sjöfart, hufvudsakligen bedrifvas under den varma årstiden, till vintern förlagda militärofningar skola vara mest välkomna.

Slutligen ber jag att få lemna en redogörelse för de åtgärder, hvilka för den nya härordningens genomförande under den närmaste framtiden synas mig af nöden. Denna redogörelse torde emellertid böra begränsas att afse endast de första båda åren, hvilka alltså skulle komma att bilda ett slags första period af öfvergångstiden.

De förändringar i den nuvarande härorganisationen, som jag dervid anser allra vigtigast och hvilka följaktligen enligt min åsigt i främsta rummet måste under nämnda år genomföras, äro de, för hvilka jag redogjort i mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 14 mars 1891

och hvilka afsågo stärkandet af det lefvande försvaret af Norrland. De gingo, som bekant, ut derpå, att vid Norrbottens, Vesterbottens och Jemtlands fältjägarecorpser samt Vesternorrlands bataljon befälskadrener skulle uppbringas till lika styrka med de större fotfolksregementenas, att vid Jemtlands hästjägarecorps skulle uppsättas tre nya sqvadroner, att Svea artilleriregementes båda fotbatterier skulle omorganiseras till åkande samt ett nytt åkande batteri vid samma regemente uppsättas, så att, såsom följd deraf, sammanlagdt 6 batterier skulle kunna afses för den norrländska fördelningen, hvilken efter all sannolikhet, i händelse af krig, komme att operera på två skilda krigsskådeplatser, samt slutligen att en ny trängbataljon skulle organiseras och förläggas till Norrland. Att i sammanhang dermed befälets vid beväringstrupperna fasta lön, i enlighet med hvad jag sistlidet år föreslog, uppbringas till likhet med det öfriga befälets, anser jag vara en åtgärd, som med nödvändighet följer af de förändrade tjänstgöringsförhållanden, hvilka i och med utsträckningen af de värnpligtiges öfningar för detta befäl inträda.

Vidare synes mig nödigt, att under nämnda år dels den för arméns förvaltning ytterst viktiga frågan om inrättande af särskilda fördelningsintendenter får sin lösning, dels medel ställas till krigsstyrelsens föfogande för utbildning af reservbefäl och det ökade antal volontärer, som under öfningstiden komma att vid armén anställas, och dels slutligen fältartilleriets omorganisation och fästningsartilleriets kompletterande påbörjas.

Särskildt frågan om utbildning af reservbefäl måste, hvad hela öfvergångstiden angår, betecknas såsom en angelägenhet af yttersta vikt.

För att fylla befälsbristen vid mobilisering enligt komiterades förslag ensamt af infanterivapnets linie- och depôt-trupper skulle nemligen, äfven sedan pensionerade tjänstskyldige, i armén och regementenas reserver kvarstående äfvensom f. d. fast anstälde, i värnpligtsåldern varande officerare och underofficerare blifvit tagna i anspråk, under nuvarande förhållanden erfordras ytterligare 700 till officerare och 400 till underofficerare utbildade krigsmän, hvarförutom en äfvenledes förefintlig brist på 4,500 korpraler och vice korpraler endast delvis skulle kunna fyllas genom uttjente dylike i värnpligtsåldern. Enligt komiterades härordningsförslag är meningen, att denna brist äfvensom den vid reservformationernas mobilisering ytterligare uppstående skall fyllas genom reservbefäl utbildadt bland beväringsmännen vid regementenas skolor. Först när dessa skolor genom beväringsofningarnas större utsträckning kunnat så organiseras, att de pågå under större delen af året, är det emellertid, hvad indelta infanteriet angår, en möjlighet

att vid dem bedrifva ifrågavarande utbildning af reservbefäl, hvaremot under den tid våra nu varande indelta regementen med dem tilldelad beväring endast hafva sommaröfningar, det för dem erforderliga reservbefälets utbildning bland dertill villige beväringmän så väl af militära som ekonomiska skäl måste bedrifvas vid skolor gemensamma för vapenslaget. Vid nu varande volontärskolor utbildas visserligen till underbefäl ett ej ringa antal ynglingar, hvilka, då de ej alla kunna vinna fast anställning i sagda egenskap, dock såsom värnpliktige komma armén till godo vid mobilisering, men deras antal är ingalunda tillräckligt att fylla det uppstående behovet, synnerligen som nödvändigheten att utbilda äfven reservofficerare måste tillgodoses. Ökandet af elevernes antal vid infanterivolontärskolorna är sålunda af behovet påkalladt; och jag finner alltså erforderligt, att redan från och med öfvergångstidens början medel till genomförande af nämnda ökning må komma att stå till krigsstyrelsens förfogande.

Hvad vidare beträffar frågan om artilleriets ombildning, torde nödvändigheten att redan från och med öfvergångstidens första år vidtaga åtgärder därför i och för sig vara så klar, att någon omständlig motivering för vigten af denna angelägenhet icke lär vara af nöden. Bland bristerna i vår nuvarande härorganisation har städse såsom en af de allra mest påfallande framhållits specialvapnens och framför allt artilleriets nuvarande förläggning, hvilket gör det omöjligt att redan under fred tilldela de olika fördelningarne de truppkontingenter af nämnda slag, som under krig äro afsedda att ingå i desamma; och att landets nuvarande fästningsartilleri icke kan vara tillräckligt för sitt ändamål, torde lätt inses, då man betänker att med detsamma skall tillgodoses behovet af nämnda vapen icke allenast för våra hufvudfästningar utan äfven för de verk, hvilka vid en mobilisering måste armeras eller nyanläggas för skyddandet af åtskilliga utaf landets sjöstäder, bland andra Göteborg.

Jag finner emellertid, att under åren 1893 och 1894 åtgärderne i nämnda syfte kunna inskränkas dertill, att, jemte det de båda fotbatterierna vid Svea artilleriregemente omorganiseras på förut angifvet sätt och ett nytt för Norrland afsedt åkande batteri vid detsamma uppsättes, nämnda regemente ökas med ytterligare ett åkande och Göta artilleriregemente med två, samt att af de två nu å Karlsborg förlagda fästningsartillerikompanierna vid Göta artilleriregemente och två nya sådana bildas en för nämnda fästning afsedd fästningsartillericorps.

Hvad sättet för den sålunda ifrågasatta ombildningen beträffar, har jag i det särskilda detaljerade förslag till nuvarande artilleriets om-

organisation, som jag låtit upprätta och enligt hvilket hela ombildningen skulle vara genomförd vid det sjette öfvergångsårets slut, utgått derifrån, att för dess genomförande skulle erfordras endast att befälskadrenerne successive ökas, men att deremot den värfvade nummerstyrkan, som, de år beväringens öfning ännu är jemförelsevis kort, bibehålles till oförändradt antal, derefter skulle komma att oafbrutet minskas till dess den nedgått till det antal, som af komiterade förut-sättes; och är det uppenbart, att, då sålunda, oakadt truppförbandens förökning och förstärkning, artilleriets nuvarande manskapsnummerär icke skulle komma att ökas, kostnaderne för den nu närmast ifråga-varande uppsättningen af tillsammans 6 nya batterier eller kompanier äfvensom omorganisationen af de två fotbatterierne vid Svea artilleri måste komma att ställa sig billigare, än eljest skulle hafva blifvit fallet.

Slutligen anser jag jemväl nödigt att under nu ifrågavarande första del af öfvergångsperioden medel till det nya generalbefälet och den nya corpschefen vid Gotlands artillericorps anslås äfvensom att ytterligare en trängbataljon uppsättes.

Hvad sistnämnda fråga vidkommer, skulle jag, med hänsyn till de härmed förenade kostnader, visserligen helst sett, om dermed kunnat anstå till öfvergångstidens andra period. Det skulle nemligen i sådant fall varit möjligt att något minska styrkan af det vid den nya fjerde bataljonen anställda stammanskap. Å andra sidan synes mig emellertid trängbataljonernas snara uppbringande till det antal, att hvarje fördelnings behof af sjukvårds- och trängmanskap må blifva tillgodosedt, vara af den vikt ur synpunkten af de mobiliserade truppernas tjenstduglighet, att jag icke anser mig kunna tillstyrka ett längre uppskof härmed.

Kostnaderna för de sålunda till genomförande under åren 1893 och 1894 ifrågasatta förstärkningar och omdaningar i den nuvarande försvarsorganisationen hafva beräknats till följande belopp:

1:o. Utsträckningen af beväringens öfningstid till 90 dagar	kr. 2,300,250: —
2:o. Ökning af befälskadrenerne vid Norrbottens, Vesterbottens och Jemtlands fältjägarecorpser samt Vesternorrlands bataljon till likhet med kadrenerne vid ett större indelt fotfolksregemente	» 273,920: —
3:o. Ökning af Jemtlands hästjägarecorps till regemente genom nyuppsättning af trenne sqvadroner	» 260,415: —
	<hr/>
	Transport kr. 2,834,585: —

	Transport	kr. 2,834,585: —
4:o. Höjning i aflöningen till befälet vid beväringstrupperna	»	36,324: —
5:o. Ökning af svea artilleriregemente genom de tvenne fotbatteriernas omdaning till åkande och tvenne nya batteriers uppsättande	»	69,503: 30
6:o. Ökning af Göta artilleriregemente genom tvenne nya batteriers uppsättande; äfvensom		
7:o. Komplettering till en särskild fästningsartillericorps om 4 kompanier af detta regementes tvenne fästningskompanier å Karlsborg	»	151,334: 65
8:o. Tillsättandet af corpschef vid Gotlands artillericorps	»	7,240: —
9:o. Uppsättandet af tvenne nya trängbataljoner	»	400,284: 24
10:o. Uppsättandet af ett nytt generalbefäl	»	15,265: —
11:o. Uppsättandet af 6 fördelningsintendenter	»	34,920: —
och 12:o. Anställning af ökadt antal elever vid infanterivolontärskolan	»	240,000: —
	Summa	kr. 3,789,456: 19

Och anser jag mig, som framdeles vid föredragning af frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel för år 1893 skall närmare yttra mig beträffande detaljerna i berörda kostnadsberäkningar, redan nu böra nämna, dels att, hvad angår kostnaderne för de värnpliktiges utsträckta öfningar, jag utgått från den förutsättningen, att dag aflöningen för de inkallade beväringmännen skall, så länge öfningarne komma att räcka endast 90 dagar, utgå med 20 öre, och dels att, enligt de beräkningar, som verkstälts i syfte att utröna antalet volontärer, som under de nya förhållandena måste årligen utbildas för att tillgodose arméns behof af reservbefäl, det visat sig, att elevantalet vid infanterivolontärskolorna måste mer än fördubblas, men att jag emellertid ansett ökningen i anslaget till volontärskolor för närvarande böra bestämmas till samma belopp 240,000 kronor, som nu är för infanterivolontärskolan å Karlsborg afsedt.

Det måste dock, beträffande kostnadsfrågan, icke förglömmas, att afdrag i den uppgifna slutsumman icke gjorts för den besparing, som uppkommer till följd deraf, att vid härordningsförslagets antagande en del af det indelta manskapet redan från och med första öfvergångsåret kommer att afgå utan att af annat sådant eller af volontärer ersättas.

Då det afgångna manskapet antages komma att utgöra 6 proc. af

den ursprungliga nummerstyrkan, inses lätt, att nämnda besparing per år bör motsvara den sammanlagda summan af dels 6 proc. af nuvarande utgifter för de vakant vordna numren och dels kostnaden för rekrytmöten samt korprals- och förberedande korpralsskolor vid de regementen, der ersättning af indelt manskap med volontärer ej skall ega rum, sedan likväl från sist nämnda kostnader dragits den, som erfordras för att i volontärskola utbilda nödigt antal underbefäl af manskapet för fyllandet af den uppstående bristen härpå. Enligt den utredning, jag låtit verkställa, skulle minskningen i utgifter, på detta sätt beräknad, första öfvergångsåret komma att uppgå till i rundt tal 357,000 och andra öfvergångsåret till 470,000 kronor.

Drages från den i det föregående för andra öfvergångsåret beräknade kostnadsökningen, i rundt tal kronor 3,789,000, sist nämnda belopp 470,000 kronor, skulle alltså den verkliga kostnadstillökningen detta år komma att utgöra kronor 3,319,000.

På grund af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag alltså, att Kongl. Maj:t täcktes *dels* föreslå Riksdagen att

1:o) såsom lag antaga det af komiterade utarbetade förslag till grunder för ny härordning endast med de förändringar, att, jemte det ett nytt sjunde mom. af nedan angifna innehåll fogas till § 66 i förslaget, nedannämnda §§ och mom. i detsamma erhålla följande lydelse:

§ 5. mom. 7.

Fästningsartilleriet består af 2 fästningsartillericorpser; skolande dock, så snart befolkningstillväxten inom Norrland sådant medgifver, jemväl derstädes uppsättas en fästningsartillericorps. På *fredsfot* sammansättas fästningsartillericorpserna af 4 kompanier.

§ 8.

De närmare föreskrifter, som, vid härens försättande på krigsfot, för organisationen af de särskilda vapenslagen finnas erforderliga, meddelas af Konungen i öfverensstämmelse med grunderna i denna lag.

§ 10.

Hären indelas i 6 *arméfördelningar* och *militärbefälet på Gotland*.

§ 17 mom. 1.

1. Generalitetet består af:

- 6 *fördelningsgeneraler*, en hvar chef för en af de 6 arméfördelningarna och tillika generalbefälhafvare inom fördelningens område (militär-distrikt);
- 1 *rytterigeneral*;
- 1 *generalfälttygmästare*;
- 1 *ingeniörgeneral* samt
- 1 *chef för geraldstaben*.

§ 21 mom. 1.

1. Vid hvarje regemente skall finnas följande *fast anställda personal* af krigsmän:

- 1 öfverste eller öfverstelöjtnant, regementschef,
- 1 major,
- 7 ryttmästare, deraf 1 regementsqvartermästare,
- 11 löjtnanter, deraf en regementsadjutant,
- 5 underlöjtnanter,
- 6 fanjunkare,
- 10 sergeanter,
- 20 distinktionskorpraler,
- 30 korpraler,
- 21 vicekorpraler, deraf 1 afsedd för sjukvården, och
- 104 meniga, deri inräknade 4 sjukvårdssoldater och 10 hofslagaresoldater.

Dessutom påräknas till *reservbefäl* utbildade:

- 9 reservofficerare och
- 5 reservunderofficerare.

Af regementscheferne äro 6 öfverstar och de 4 öfrige öfverstelöjtnanter.

§ 40 mom. 1.

1. Gången af utbildningen för *beväringmännen af första linien* är följande:

a) *Beväringmännen* erhålla sin första utbildning uti en rekrytskola af 10¹/₂ månaders varaktighet, hvilken tager sin början den dag af november månad, som Konungen bestämmer.

Efter genomgången rekrytskola deltaga de *beväringmän*, som ej vunnit fast anställning, uti tvenne särskilda repetitionsöfningar om hvardera 30 dagar under fjerde och femte *beväringsåren*.

Rekrytskolan, som hvarje *beväringman* enligt *värnpligtslagen* är skyldig genomgå i en följd, kan för *beväringmän*, hvilka med fördel begagnat sig af undervisningen under vintern och våren, enligt närmare bestämmande af Konungen, så anordnas, att desse *beväringmän* få tillfälle att under högst 1¹/₂ månad af sommaren återgå till sina medborgerliga förvärf samt i stället tienstgöra lika lång tid på senhösten.

b) De, som vunnit fast anställning, fullgöra i regeln sin i *värnpligtslagen* föreskrifna första utbildningstid genom oafbruten tienstgöring under 10¹/₂ månader, räknadt från inträdet i rekrytskolan. De ingå efter slutet af repetitionsöfningarna för året, så framt de icke finnas lämplige för högre skola, uti regementsskolan. Återstående utbildningstid enligt *värnpligtslagen* fullgöres under de repetitionsöfningar som enligt sagda lag skola ega rum under fjerde och femte *beväringsåren*, så framt ej fast anställning äfven då innehafves.

c) Undervisningen vid rekrytskolan ordnas för dem, som ega erforderliga förkunskaper, så att de samtidigt kunna deltaga i reservunderofficerskursen.

d) För dem, hvilka aflagt *mogenhetsexamen* eller annan dermed jemförlig examen och önska vinna anställning såsom officerare eller reservofficerare, tager rekrytskolan med tillhörande reservofficerskurs sin början den 1 juli och fortgår till omkring den 15 maj derpå följande år, hvarefter de, som aflagt reservofficersexamen, beordras till en 3¹/₂ månaders instruktionstienstgöring vid trupp.

§ 44. mom. 1.

1. För att vinna fast anställning såsom menig erfordras att hafva fullgjort den i § 40 för *beväringman* af första linien stadgade rekryt-

skola. Anmälan om fast anställning må göras äfven innan sagda tjänstgöring blifvit afslutad; och skall den, som anmäler sig, i sådan händelse fullgöra hvad af meranämnda tjänstgöring återstår, innan anställningen vinnes.

§ 56. mom. 1.

Menig beväringssman, inkallad till tjänstgöring, erhåller kvarter, underhåll, beklädnad med undantag af småpersedlarna, utredning m. m. samt kontant dagaflöning af 20 öre eller, derest han är skyldig att vara försedd med ridstöflar, 22 öre.

§ 64. mom. 2.

2. Spelets fördelning inom förstnämnda fyra löneklasser är följande:

	1 kl.	2 kl.	3 kl.	4 kl.
<i>a) vid fotfolket:</i>				
hvardera af 25 regementen	8	8	12	12
Gotlands infantericorps	4	4	6	6
<i>b) vid rytteriet:</i>				
hvardera af 10 regementen	3	3	4	5
<i>c) vid artilleriet:</i>				
hvardera af 6 fältartilleriregementen	4	6	6	8
positionsartilleriregementet	2	2	4	4
hvardera af 2 fästningsartillericorps	2	2	2	3
Gotlands artillericorps	—	1	1	2
<i>d) vid ingenjörtrupperna:</i>				
Svea ingenjörregemente	2	4	4	4
Gotla »	2	2	4	4
<i>e) vid trängen:</i>				
hvardera af 6 trängcorps	2	2	2	—

§ 66. mom. 6 och 7.

Mom. 6. Kapteners (ryttmästares) och löjtnanters fördelning i olika löneklasser är följande:

	Kaptener (Ryttmästare)		Löjtnanter	
	1 kl.	2 kl.	1 kl.	2 kl.
a) vid generalstaben	16	—	8	—
b) vid fojfolket:				
hvardera af 25 regementen.....	8	7 ¹⁾	10 ²⁾	10 ³⁾
Gotlands infantericorps	4	5 ¹⁾	5 ²⁾	5
c) vid rytteriet:				
hvardera af 10 regementen.....	4	3 ¹⁾	6 ²⁾	5
d) vid artilleriet:				
hvardera af 5 fältartilleriregementen	8	8	17	—
1 fältartilleriregemente.....	10	10	21	—
positionsartilleriregementet	6	6	12	—
hvardera af 2 fästningsartillericorps	4	4	8	—
Gotlands artillericorps	2	1	4	—
e) vid ingenjörvapnet	17	16	35	—
f) vid trängen:				
hvardera af 6 trängcorps	3	2	4	3

¹⁾ Deraf 1 regementsquarttermästare.

²⁾ Deraf 1 regementsadjutant.

³⁾ Deraf 2 regementsadjutanter.

Mom. 7. Till arvoden m. m. åt artilleristaben utgår ett årligt anslag af 12,200 kronor, att fördelas på sätt Konungen bestämmer.

§ 77.

1. För vissa tjänsteförrättningar och skyldigheter utgå »tjänstgöringspenningar» efter följande grunder:

a) för expeditionsföring vid skolorna för fredsstyrkans kompanier, sqvadroner och batterier:

till kompani-, sqvadrons- och batterichefer ett årligt arvode af 500 kronor;

till underofficerare, hvilka biträda förenämnda personer, ett årligt arvode af 150 kronor;

b) för tjänstgöring såsom värnpliktsområdesbefäl:

till inskrifningsområdesbefälhafvare (regementsofficerare) månadsarvode af 80 kronor;

till deras adjutanter (kompaniofficerare) månadsarvode af 40 kronor.

2:o) besluta, att, jemte det orden »öfvergående stadganden» i värnpliktslagen den 5 juni 1885 införas efter 52 §, följande §§ i densamma skola erhålla nedan angifna förändrade lydelse:

§ 1.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuguetta år, till och med det, under hvilket han fyller fyrtio år.

Värnpligt och värnplikts-ålder.

§ 3.

1. Värnplikten fullgöres i beväringen och landstormen. Beväringen delas i tvenne linier, första och andra, samt en reserv.

Beväring och landstorm.

2. Tjänstetiden i beväringen är tolf år, deraf åtta år i linien samt derefter fyra år i reserven.

3. Under den tid, värnpliktig icke tillhör beväringen, tillhör han landstormen.

4. I krigstid bestämmer endast behovet längden af tjänstetiden för de inkallade värnpliktige.

§ 5.

Tiden för in-
skrifning.

1. Värnpliktig är skyldig att inställa sig till inskrifning i hären eller flottan det år, han fyller tjuguet år.

Tjenstetid.

2. Tjenstetiden enligt § 3 mom. 2 beräknas från början af nyss nämnda år, äfven om den värnpligtige till följd af laga förfall eller beviljadt uppskof först ett senare år skulle blifva inskrifven.

Har sådan senare inskrifning skett till följd af den värnpligtiges förfallolösa uteblifvande, räknas tjenstetiden från början af inskrifningsåret.

Inställer inskrifven värnpliktig sig icke till tjenstgöring det år, han första gången blifvit till vapenöfning inkallad, räknas hans tjenstetid från början af det år, han inträder i tjenstgöring.

§ 6.

Tidigare in-
skrifning kan
medgifvas.

1. Äfven före det år, värnpligten inträder, må yngling anmäla sig till inskrifning i beväringens första linie och dervid, om han åstundar ingå i hären, uppgifva den truppafdelning, hvilken han vill tillhöra. För bifall härtill erfordras, att han är till vapentjenst fullt duglig och i öfrigt lämplig till den tjenst, hvartill han anmäler sig.

2. Yngling, som blifvit enligt denna § tidigare inskrifven, tillhör likväl beväringen intilldess tolf år förflutit från och med det år, då han fylde tjuguet år.

3. Hvad i denna lag stadgas om värnpligtige gäller i tillämpliga delar för de enligt denna § inskrifna, äfven innan de i värnpligtsåldern inträdt.

§ 7.

Värnpligtigs
tjenst.

1. Härens vapenföre värnpligtige tilldelas, i den ordning §§ 19 och 22 stadga, beväringens första eller andra linie; de icke vapenföre tilldelas andra linien och inskrifvas till särskild befattning vid hären, hvartill de finnas lämplige.

2. Af flottans beväring ingå de i § 25 mom. 1 under a) och b) omnämnda i beväringens reserv med skyldighet att efter inträde i reserven tillhöra denna intill utgången af värnpligtstiden. Af de å sjö-

manshus inskrifne må dock den, som sådant önskar samt befinnes till vapentjenst fullt duglig och i öfrigt lämplig, kunna vinna inträde i beväringens första linie, vare sig vid hären eller ock vid flottan.

3. Med afseende på flottans öfriga beväring gäller hvad i mom. 1 är sagdt; dock kunna i mån af behof äfven vapenföra af andra linien inskrifvas till särskild befattning vid flottan.

§ 14.

Vid inskrifningsförrättning är med undantag af den, som är å sjömanshus inskrifven eller har anställning vid lots- och fyrrättningarna med lifräddningsanstalterna, hvarje till densamma inkallad värnpliktig skyldig att personligen inställa sig; dock att vederbörande inskrifningsnämnd må kunna, der omständigheterna sådant påkalla, utan personlig inställelse inskrifva den, som vid tiden för förrättningen har fast anställning utomlands eller derstädes uppehåller sig för idkande af studier eller utbildning i sitt yrke och tillika i den ordning, Konungen föreskrifver, styrker, att han är till krigstjenst duglig.

Till inskrifningsförrättning skola vederbörande tjänstemän införskaffa de värnpligtiges prestbetyg.

Efter inskrifningen erhåller den värnpligtige en inskrifningsbok, hvaruti skall af vederbörande befäl antecknas hvad som beträffande hans värnpligt är af vigt att kunna styrka, såsom fullgjord tjänstgöringsskyldighet m. m. dylikt.

Personlig inställelse och mottagande af inskrifningsbok.

§ 16.

1. Uppskof med inskrifning till nästföljande års inskrifningsförrättning meddelas värnpliktig, om hvilken, på grund af tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller annan dylik möjligen öfvergående anledning, tvifvel förefinnes beträffande hans vapenförhet eller graden af hans tjänsteduglighet.

2. Sådant uppskof kan ock meddelas ende arbetsföre sonen, sonsonen eller dottersonen till orkeslös eller vanför fader, farfader, morfader eller till enka eller ogift qvinna, ende arbetsföre fostersonen till orkeslös eller vanför fosterfader eller till fostermoder, äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra faderlösa syskon, dock endast såvida sagda föräldrar, far- eller morföräldrar eller

Uppskof med inskrifning genom inskrifningsmyndighet.

fosterföräldrar eller syskon äro af hans arbete för sitt uppehälle beroende och med honom sammanbo.

3. Förefinnes anledning till befrielse enligt denna § ännu vid inskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpligtige fyller sitt tjugufjerde lefnadsår, öfverföres han till beväringens reserv.

§ 17.

Uppskof med
tjenstgöring
genom inskrif-
ningsmyndig-
het.

1. Uppskof under fred till nästföljande år med den i § 27 föreskrifna första tjenstgöring för beväringens första linie kan samtidigt med inskrifningen medgifvas:

a) beväringssman, som idkar studier och styrker sig behöfva sådant uppskof för afslutande af redan fortskriden lärokurs; samt

b) annan beväringssman, så vidt giltiga skäl för uppskofvets beviljande pröfvas vara anförda, såsom att han sjelf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller sjelf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriel rörelse samt vid inskrifningsförrättningen finnes af en eller annan anledning icke hafva varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han för sin militära tjenstgöring skulle blifva frånvarande.

2. Hvad i näst föregående mom. är stadgadt rörande uppskof med tjenstgöring för beväringssman af första linien, gäller i tillämpliga delar med afseende på uppskof med den i § 27 föreskrifna tjenstgöring för beväringssman af andra linien, dock med iakttagande deraf,

a) att uppskofvet må medgifvas endast vid inskrifningsförrättning, som verkställes det år, då tjenstgöringen skall försiggå; och

b) att såsom anledning till uppskof för beväringssman, inskrifven å sjömanshus, må anses äfven, att han är förhyrd till längre resa å handelsfartyg.

Uppskof med
tjenstgöring
genom annan
myndighet.

3. Uppskof till näst följande år med den i § 27 för beväringssman af första linien föreskrifna tjenstgöring i fredstid under fjerde och femte beväringssåren äfvensom med den i § 27 för beväringssman af andra linien föreskrifna tjenstgöring under tredje beväringssåret må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer.

4. Har sådant förhållande, som omnämnas i § 16 mom. 2, inträdt för beväringssman efter undergången inskrifning, må i den ordning, mom. 3 bestämmer, uppskof med föreskrifven första tjenstgöring eller entledigande från redan påbörjad dylik honom beviljas. Önskar beväringssmannen förnyadt uppskof, åligger det honom att vid nästinfäl-

lande inskrifningsförrättning inställa sig inför behörig inskrifningsmyndighet; och skola dervid å honom tillämpas bestämmelserna i § 16, mom. 2 och 3.

§ 19.

1. Inskrifningsnämnden, hvars ledamöter sammankallas af Konungens befallningshafvande inom det län, hvartill största delen af inskrifningsområdet hörer, tillkommer och åligger:

Inskrifningsnämndens åligganden.

a) att verkställa de i § 13 omnämnda inskrifningar med iakttagande dervid af hvad rörande inskrifning i flottan uti § 25 stadgas;

b) att pröfva och besluta om de i §§ 2, 16 och 17 omnämnda frikallelser och uppskof;

c) att mottaga de inskrifnes anmälningar rörande inträde i beväringens första linie äfvensom rörande det vapenslag och den truppafdelning, de önska tillhöra;

d) att pröfva och yttra sig om de inskrifnes vapenförhet. Härvid indelas de vapenföre befunne, efter graden af tjenstduglighet, i tvenne hufvudgrupper:

till vapentjenst fullt duglige och

till vapentjenst endast antaglige;

och uttagas de först nämnda till beväringens första och de sist nämnde till beväringens andra linie, dock så att till denna senare linie hänföras äfven sådana till vapentjenst fullt duglige befunne värnpligtige, hvilka enligt § 16 mer än en gång undfått uppskof med inskrifning;

e) att bestämma de inskrifne vapenföres lämplighet för tjenst vid särskildt vapenslag äfvensom för flottan, hvarvid, i den mån förhållandena det medgifva, hänsyn toges till de värnpligtiges framställda önskan. De icke vapenföre indelas till de särskilda befattningar, hvartill de pröfvas lämplige. Flottans möjliga behof af ytterligare antal till särskilda befattningar enligt § 7 mom. 3 fylles med vapenföre af andra linien;

f) att tillställa de värnpligtige den i § 14 omnämnda inskrifningsbok, i hvilken nämndens beslut bör vara antecknadt, och med hvilken bör följa ett utdrag af denna lag samt af andra lagar och stadganden rörande krigsmakten; skolande värnpliktig, som icke vid förrättningen närvarit, sjelf draga försorg om inskrifningsbokens afhemtande, hvarvid å sjömanshus inskrifven har att vända sig till sjömanshuset och den,

som tillhör lots- och fyrinrättningarna med lifräddningsanstalterna, till vederbörande lotskapten.

g) att förordna om de värnpligtiges öfverförande vid behörig tid till beväringens reserv äfvensom till landstormen;

h) att granska och, der så skäligen finnes, ändra sedan föregående inskrifningsförrättning verkställd öfverföring till beväringen och landstormen;

i) att pröfva och yttra sig om särskilda ansökningar och framställningar rörande förut inskrifnes värnpligtsförhållanden.

2. Öfver nämndens beslut föres protokoll af den utaf Konungens befallningshafvande förordnade ledamoten, hvilken derjemte upprättar bötesförteckning. Rörande inskrifningslängdernas förande m. m. bestämmer Konungen.

3. Innan nämnden lemnar förrättningsstället, skola såväl protokollet som inskrifningslängderna af nämnden underskrifvas.

§ 22.

Inskrifnings-
revisionens
verksamhet.

1. Inskrifningsrevisionen, som sammanträder på kallelse af ordföranden, tillkommer:

a) att pröfva och afdöma besvär mot inskrifningsnämnds beslut;

b) att granska och, der så skäligen finnes, ändra sådana inskrifningsnämndens beslut, öfver hvilka olika meningar varit inom nämnden till protokollet antecknade;

c) att bestämma de i hären inskrifne vapenföre värnpligtiges slutliga fördelning på beväringens särskilda linier, på de särskilda vapenslagen, tienstegrenarna och truppafdelningarna, äfvensom afgöra de i hären inskrifne icke vapenföres fördelning på truppafdelningarna;

d) att i afseende på de i flottan inskrifne värnpligtige tillämpa, hvad här ofvan blifvit föreskrifvet med afseende på härens värnpligtige.

2. Inskrifningsrevisionens beslut öfverlemnas till Konungens befallningshafvande för att genom dess försorg vederbörande kungöras.

§ 25.

Värnpligtigs
inskrifning i
flottan.

1. Till flottan hänföras:
dels

a) de å sjömanshus inskrifne, som minst 12 månader varit i tjänst å sjögående fartyg,

b) de som hafva anställning vid lots- och fyrinrättningen med lifrättningsanstalterna;

dels ock derutöfver det antal beväringmän, som Konungen pröfvar behöfligt.

2. Alla värnpligtige, som icke blifvit inskrifne i flottan, äro underkastade inskrifning i hären.

Värnpligtigs
hänvisning
till hären.

§ 27.

1. Beväringman af första linien är skyldig att i fredstid för sin utbildning fullgöra en första tjenstgöring om 10½ månader under första och andra beväringsåren, med början från den dag under november månad först nämnda år, hvilken Konungen bestämmer, samt tvenne derpå följande tjenstgöringsomgångar af trettio dagar hvardera under fjerde och femte beväringsåren.

Beväring-
mans af första
linien utbild-
ningstid.

2. Huru beväringmän af första linien, som åstunda fast anställning vid hären, böra fullgöra sin utbildning, samt huru andre beväringmän kunna, till lättnad för deras medborgerliga förvärf, fullgöra ofvan föreskrifna första tjenstgöring, stadgas i härordningslagen.

Rörande värnpligtens fullgörande genom anställning vid flottans stam varder särskildt stadgad.

3. Beväringman af andra linien är skyldig att för sin utbildning tjenstgöra i fredstid under nittio dagar, hvilken tjenstgöring för härens beväring fullgöres med sextio dagar under andra beväringsåret samt med trettio dagar under tredje beväringsåret.

Beväring-
mans af andra
linien utbild-
ningstid.

För flottans beväring af andra linien fullgöres sagda tjenstgöring i en följd under andra beväringsåret.

§ 28.

1. Då rikets försvar eller upprätthållandet af den inre ordningen det kräfver, må Konungen, efter statsrådets hörande, till tjenstgöring inkalla beväringen eller de större eller mindre delar deraf, som finnas behöfliga.

Uppbåd till
tjenstgöring.

2. Utom de förenade rikenas gränser må beväringen vid hären användas endast till rikets försvar, och efter det att statsrådet blifvit hört samt riksdagskallelse utfärdats.

§ 31.

När värn-
pliktig lyder
under krigs-
lag.

Värnpliktig är underkastad de i krigslag gifna bestämmelser, så väl under all tjenstgöring och under marscher, då han står under militärbefäl, som ock i fråga om åtlydnad af påbud, hvarigenom han inkallas till tjenstgöring.

§ 33.

Värnpligtiges
vistelseort
och anmä-
ningsskyl-
dighet.

1. För värnpliktig, som tillhör beväringen, gäller:

a) att han under hela sin tjenstetid tillhör det vapen, vid hvilket han fått sin första utbildning;

b) att den, som blifvit inskrifven i hären, skall, då han till annat inskrifningsområde afflyttar, tillhöra den truppafdelning, som erhåller sina värnpligtige från det område, i hvilket han inflyttar, hvaremot värnpliktig vid flottan tillhör, derest han är å sjömanshus inskrifven, den flottans station, som erhåller värnpligtige från det sjömanshus, der han senast inskrifvits, men i annat fall den station, som är närmast belägen till det inskrifningsområde, i hvilket han är bosatt;

c) att, om han icke är till tjenstgöring inkallad, när landstormen inom hans ort uppbådas, han är pliktig utgå med densamma och då har lika skyldighet med landstormsman.

2. För den i hären inskrifne värnpligtige, som tillhör beväringens linie, gäller dessutom:

a) att, om han vill för längre tid än två månader vistas utom kompaniområdet, anmälan derom skall före afresan göras hos vederbörande kompanibefäl;

b) att, vid afflyttning till annat kompaniområde för att der mantals-skrifvas, han är pliktig derom göra anmälan så väl före afflyttningen hos det kompanibefäl, hvarunder han förut stått, som ock, inom en månad efter ankomsten till den nya boningsorten, hos närmaste befäl vid det kompani, inom hvars område han inflyttat.

3. Den, hvilken enligt § 7 mom. 2 tillhör flottans reserv, så ock annan värnpliktig vid flottan, som är inskrifven å sjömanshus och tillhör beväringens linie, är skyldig att, då han flyttar från ett sjömanshus till annat, derom göra anmälan hos kompanibefälet vid så väl det ena som det andra af de kompaniområden, inom hvilka dessa sjömanshus äro belägna, men, derest han upphör att vara vid sjömanshus inskrifven,

skall dylik anmälan göras, dels hos kompanibefälet vid det kompani-område, inom hvilket det sjömanshus är beläget, der han senast varit inskrifven, dels hos befälet vid det kompani, inom hvars område han är bosatt, börande sålunda föreskrifna anmälningar ske senast en månad efter det ombyte af eller afgång från sjömanshus egt rum.

Beväringens linie tillhörande värnpliktig vid flottan, hvilken icke är vid sjömanshus inskrifven, vare underkastad de i mom. 2 gifna bestämmelser rörande anmälan vid tillfällig vistelse utom kompaniområdet eller vid afflyttning.

4. De i mom. 2 och 3 af denna paragraf omförmälda anmälningar må af den värnpligtige göras antingen omedelbart eller ock genom vederbörande presterskap eller sjömanshusdirektion.

§ 34.

Den, som innehaft anställning vid härens eller flottans stam under minst fem år, anses hafva fullgjort sin beväringsofning, men skall efter erhållet afsked tillhöra beväringens första linie till och med det kalenderår, under hvilket han fyller trettiotvå år.

Värnpliktig,
som tillhört
härens eller
flottans stam.

§ 41.

1. Värnpliktig, som förfallolöst uteblifver från den i § 13 omförmälda inskrifningsförrättning, böte första gången tio kronor, och för hvarje gång, han ånyo dermed beträdes, tjugugu kronor, samt vare dessutom i hvarje fall underkastad äfventyr att blifva hemtad på egen bekostnad.

Uteblifvande
från inskrif-
ning.

2. Värnpliktig, som på grund af § 15 inställer sig vid inskrifningsförrättning å annan ort, än der han är mantalsskrifven, men dervid försummar afemna prestbetyg, samt till följd deraf icke kan emottagas, anses lika med den, som icke inställt sig till inskrifningsförrättning.

Försummelse
att afemna
prestbetyg.

§ 52.

Denna lag skall å invånarne i Gotlands län tillämpas med den olikhet, att värnpligtsskyldigheten inträder från och med det kalenderår, hvarunder den värnpligtige fyller 19 år, och upphör med utgången

Gotlands in-
vånare.

af det, då han uppnår 38 år, samt att beväringen derstädes skall tillhöra endast hären.

Öfvergående stadganden.

§ 53.

De särskilda bestämmelserna i § 27 angående de värnpligtiges öfningstid skola endast efter hand tillämpas på det sätt att

vid rytteriet, artilleriet å fastlandet, ingenjörtrupperna samt flottan

under år 1893 värnpligtige af så väl 1:sta som 2:dra linien, tillhörande 1:sta årsklassen, öfvas i 66 dagar och under hvarterdera åren 1894 och 1895 värnpligtige, likaledes af så väl 1:sta som 2:dra linien, tillhörande första årsklassen, i 90 dagar, hvarefter olika öfningstid för värnpligtige af 1:sta och 2:dra linien inträder på följande sätt:

Inom 1:sta linien öfvas under hvarterdera åren 1896, 1897 och 1898 värnpligtige af 1:sta årsklassen i 4 månader och under hvarterdera åren 1899, 1900 och 1901 värnpligtige af 1:sta årsklassen 7½ månader med början å dag inom november månad som Konungen bestämmer, samt värnpligtige af 4:de årsklassen år 1899 och af 4:de och 5:te årsklasserna under hvarterdera af åren 1900 och 1901 inom hvardera årsklassen 30 dagar, hvarefter värnpligtislagens fullständiga tillämpning från och med år 1902 inträder.

Inom 2:dra linien öfvas år 1897 värnpligtige af 2:dra årsklassen 60 dagar, hvarefter värnpligtislagens fullständiga tillämpning i afseende på denna linie från och med år 1898 inträder,

vid fotfolket å fastlandet och vid trängen

under år 1893 värnpligtige af såväl 1:sta som 2:dra linien tillhörande 1:sta årsklassen öfvas i 44 dagar och värnpligtige, tillhörande 2:dra årsklassen, i 15 dagar, och under hvarterdera af åren 1894 och 1895 värnpligtige, likaledes af så väl 1:sta som 2:dra linien, tillhörande 1:sta årsklassen, i 68 dagar och värnpligtige, tillhörande 2:dra årsklassen, i 22 dagar, hvarefter under följande år öfningarna blifva i öfverensstämmelse med hvad för andra vapenslag ofvan är föreskrifvet med det undantag, att år 1896 2:dra årsklassen af så väl första som andra linien öfvas 22 dagar;

vid truppafdelningarne å Gotland:

under år 1893 värnpligtige af så väl 1:sta som 2:dra linien, tillhörande 1:sta årsklassen, öfvas i 42 dagar och värnpligtige af 2:dra och 3:dje årsklasserna inom hvardera årsklassen 12 dagar samt under hvartdera af åren 1894 och 1895 värnpligtige likaledes af så väl 1:sta som 2:dra linien, tillhörande 1:sta årsklassen, i 66 dagar och värnpligtige, tillhörande 2:dra och 3:dje årsklasserna, inom hvardera årsklassen 12 dagar, hvarefter olika öfningstid för värnpligtige af 1:sta och 2:dra linien inträder på följande sätt:

Inom 1:sta linien öfvas under år 1896 värnpligtige, tillhörande 1:sta årsklassen, 4 månader och värnpligtige, tillhörande 2:dra och 3:dje årsklasserna, inom hvardera årsklassen 12 dagar, år 1897 öfvas värnpligtige, tillhörande 1:sta årsklassen, 4 månader och värnpligtige, tillhörande 3:dje årsklassen, 12 dagar, år 1898 öfvas värnpligtige, tillhörande 1:sta årsklassen 4 månader, år 1899 öfvas värnpligtige tillhörande 1:sta årsklassen, 7½ månader och värnpligtige, tillhörande 4:de årsklassen, 30 dagar, åren 1900 och 1901 öfvas värnpligtige, tillhörande 1:sta och 2:dra årsklasserna, inom hvardera årsklassen 7½ månader och värnpligtige, tillhörande 4:de och 5:te årsklasserna inom, hvardera årsklassen 30 dagar, hvarefter värnpligtislagens fullständiga tillämpning från och med år 1902 inträder.

Inom 2:dra linien öfvas under år 1896 värnpligtige, tillhörande 2:dra och 3:dje årsklasserna, inom hvardera årsklassen 12 dagar, år 1897 2:dra årsklassen 60 och 3:dje årsklassen 12 dagar, hvarefter värnpligtislagens fullständiga tillämpning i afseende på denna linie från och med år 1898 inträder;

3:o) med gillande af det förslag till förändringar och förstärkningar i landets nuvarande härorganisation, som jag ansett böra under åren 1893 och 1894 komma till utförande, uppdraga åt mig att, vid föredragning af frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel för år 1893, göra de framställningar, som för förslaget genomförande under sistnämnda år kunna finnas erforderliga.

Hans excellens herr statsministern anförde härefter:

»På sätt statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet yttrat, har under den långa tid, som försvarsfrågan i vårt land stått på dagordningen, någon nämnvärd meningsskiljaktighet beträffande nödvändigheten att stärka landets försvar ej förekommit. Så mycket mera de-

lade hafva meningarne varit i fråga om sättet, huru sådant skulle ske, i det man dels önskat bibehålla systemet stam och beväring såsom grund för den förbättrade försvarsorganisationen och dels velat utbyta nämnda system mot den rena värnplikten. Svårigheterna att komma till något beslut hafva än mera ökat deraf, att de, som till grund för den förbättrade försvarsorganisationen velat lägga systemet stam och beväring, icke sins emellan varit eniga beträffande sättet för stammens bildande, i det några velat bibehålla den nuvarande organisationen af densamma i hufvudsak oförändrad, andra åter önskat att, med indelningsverkets upphäfvande, få stammen sammansatt af uteslutande värfvadt manskap. Hvad som hitintills under försvarsfrågans behandling förekommit gifver emellertid, efter min uppfattning, ej stöd åt antagandet, att flertalet af vårt folk och dess representanter nu mera än förr är beredt att slutligen afgöra den omtvistade organisationsfrågan.

Under sådana förhållanden och då det förslag till ordnande af vårt försvarsväsende, som af statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet blifvit framlagdt, afser att, med frångående af den grund, hvarpå landets försvarsorganisation hitintills hvilat, bygga den nya härordningen på den rena värnplikten, äro, enligt min uppfattning, de nödiga förutsättningarna för framgång af detta förslag endast i mycket ringa grad för handen, äfven om förslaget ur ren militärisk synpunkt skulle anses tillfredsställande, och jag vågar alltså, med afseende särskildt å angelägenheten deraf att de åtgärder, som för försvarets stärkande vidtagas, snarast möjligt må leda till målet, icke tillstyrka Kongl. Maj:t att för Riksdagen framlägga nyssnämnda förslag.

Mig synes fastmer nödigt, att i det förslag till förbättringar i vårt försvarsväsende, som kan anses böra föreläggas Riksdagen, den omtvistade organisationsfrågan lemnas å sido, och att följaktligen detsamma kommer att omfatta endast sådana åtgärder, om hvilka alla försvarsvänner kunna förena sig. Den bestående organisationen bör alltså, efter min åsigt, tagas till utgångspunkt och de förändringar eller förbättringar, som deri föreslås, vara af beskaffenhet att, jemte det försvaret genom deras vidtagande väsentligen stärkes, något hinder deraf icke må uppkomma för försvarets ombildning på annan grund, om och när sådant prövas böra ske. I sådant syfte var det förslag affattadt, som förelades sistlidet års riksdag, och anser jag mig alltså böra i underdånighet hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes för Riksdagen låta å nyo framlägga berörda förslag med de förändringar deri, som till försvarets ytterligare stärkande må finnas nödiga och som, utan afsevärd stegring i den för 1891 års förslag beräknade kostnad, kunna genomföras.»

Sedan statsrådets öfriga ledamöter förklarar sig instämma med hans excellens herr statsministern, yttrade statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet vidare:

»De skäl af politisk natur, som, efter hans Excellens herr statsministerns åsigt, för närvarande skulle göra det mindre lämpligt att det förslag till försvarets ordnande, för hvilket jag nyss redogjort, till Riksdagens, antagande framläggas, synas mig visserligen icke utesluta möjligheten att nationen så småningom skulle kunna bibringas den insigt, att ett dylikt förslag ur alla synpunkter bäst lämpar sig för ändamålet, och att sålunda en definitiv lösning af försvarsfrågan genom vidhållande af nämnda förslag måhända lättast stode att vinna. Då emellertid statsrådets öfriga ledamöter instämt med hans excellens herr statsministern, tilltror jag mig icke att tillstyrka Kongl. Maj:t ett tillvägagående, som står i strid med den af statsministern uttalade åsigt. Jag har i hvarje fall, min pligt såsom chef för landtförsvarsdepartementet likmätigt, inför Kongl. Maj:t fått angifva, huru enligt min och de öfriga militära myndigheternas i hufvudsak med hvarandra öfverensstämmande uppfattning, landet lämpligast bör ordna sina försvarskrafter, och jag saknar så mycket snarare anledning att under nuvarande förhållanden af militära skäl motsätta mig, hvad hans excellens herr statsministern föreslagit, som äfven med det af honom förordade tillvägagående betydande förbättringar i landets försvarsväsende skola kunna åvägabringas och det förslag, om hvars framläggande inför Riksdagen han gjort hemställan, i sjelfva verket är af beskaffenhet, att genom dess antagande hinder icke kan anses uppstå för försvarets definitiva ordnande vare sig på den af mig föreslagna eller annan mera lämplig befunden grund.»

Hans Kongl. Höghet Kronprinsen Regenten behagade i frågan besluta i enlighet med den af hans excellens herr statsministern gjorda underdåniga hemställan och såsom följd deraf uppdraga åt statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet att afgifva förslag till de åtgärder, han med anledning af nämnda hemställan funne vara af nöden.

Ex protocollo

O. E. Pauli.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kongl. Höghet Kronprinsen Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 13 januari 1892.*

Närvarande:

Hans excellens, herr statsministern BOSTRÖM.

Hans excellens, herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,
Statsråden: herr friherre VON OTTER.

friherre PALMSTIERNA,

friherre VON ESSEN,

friherre ÅKERHJELM,

ÖSTERGREN,

GROLL,

WIKBLAD och

GILLJAM.

Efter gemensam beredning med statsrådet och chefen för sjöför-
varsdepartementet anförde departementschefen, statsrådet friherre Palm-
stierna:

»Jemlikt det mig den 4 i denna månad lemnade uppdrag går jag
nu att redogöra för de åtgärder i och för stärkandet af landets försvar,
som, med tillämpning af Kongl. Maj:ts beslut nämnda dag, synas mig
böra vidtagas.

Frånsedt den ifrågasatta utsträckningen af de värnpligtiges tjänste-
och öfningstid, till hvilken jag straxt skall återkomma, afsågo, på sätt

jag i mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 4 i denna månad yttrade, de åtgärder till försvarets stärkande, som föreslogos 1891 års riksdag, att de fyra infanteritruppförbanden inom Norrbottens, Vesterbottens, Vesternorrlands och Jemtlands län skulle erhålla kadrer, motsvarande de större indelta infanteriregementenas, att befälet vid beväringstrupperna skulle i fråga om den fasta lönen likställas med befälet vid armén i öfrigt, att Jemtlands hästjägarecorps skulle uppbringas till en styrka af fem sqvadroner, att de två för Norrland afsedda fotbatterierna vid Svea artilleriregemente skulle organiseras som åkande och i sammanhang dermed ett nytt åkande batteri vid nämnda regemente uppsättas, samt slutligen att en ny trängbataljon skulle uppsättas och förläggas till Norrland.

Att förslag härom böra å nyo föreläggas 1892 års Riksdag, lär vara en gifven följd af nämnda beslut, och torde, i öfverensstämmelse med tillvägagångendet år 1891, det böra jemväl nu förutsättas, att förslagen genomföras på två år eller under åren 1893 och 1894.

Det synes mig emellertid af behofvet påkalladt, att utöfver nämnda förslag framställning aflåtes till Riksdagen om antagande jemväl af de öfriga i mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 4 i denna månad omnämnda förbättringar i landets härväsende, hvilka äro af den största vigten. Dit räknar jag förslagen om inrättande af fördelningsintendentsbefattningar, om organiserandet af en fästningsartillericorps å Karlsborg samt slutligen om anvisande af förökadt anslag till volontärskolor. De härför erforderliga anslag uppgå, enligt den utredning, jag vid föredragning af frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatsens 4:de hufvudtitel för år 1893 skall lemna, till 452,206 kr. Och då kostnaden för de öfriga föreslagna åtgärderna, deri inberäknadt utgifterna för beväringens ökade öfningar, uppgår till 3,202,828 kr., komme skilnaden i kostnad för de förbättringar i försvaret, som sistlidet är ifrågasattes, och dem, som nu synes mig böra vidtagas, att uppgå till allenast 217,618 kr.

Hvad angår de ändringar i värnpligtslagen, som af meranämnda beslut påkallas, torde vara klart, att 1891 års proposition i ämnet under nuvarande förhållanden bör läggas till grund för den framställning, som torde böra till Riksdagen aflåtas, och att sålunda af de ändringsförslag, som jag den 4 i denna månad förordat, de, som stå i omedelbart sammanhang med eller äro föranledda af komiterades förslag till ny härordning, icke kunna komma i fråga att göras till föremål för nådig proposition. Sådana äro förslagen till ändring af §§ 5, 7, 19, 22, 25, 31 och 41. Hvad deremot beträffar förslagen om ändring i

§§ 14, 16 och 17 är det visserligen sant, att ändring i dessa §§ motsvarande den, som jag den 4 i denna månad förordat, icke ifrågasattes vid sistlidne riksdag; men då, såsom lätt inses, de lättnader i värnpligtstungan, som genom omförmälda förslag äro afsedda att inträda, torde vara lika nödvändiga i det fall, att komiterades härordningsförslag ej varder lag, lära alltså meranämnda ändringsförslag böra upptagas jemväl i den nya propositionen om ändring i värnpligtslagen.

Beträffande åter värnpligtsförhållandena inom Gotlands län torde, med anledning af den vid sistlidne riksdag i ämnet väckta motion, annan ändring i de derom gällande bestämmelser än den, som sistlidne år ifrågasattes, nu ej böra föreslås. Att på annat sätt än nu är fallet fördela öfnings-tiden synes mig mot de skäl, som af chefen för generalstaben till förmån för den bestående ordningen härutinnan blifvit andragne, icke kunna ifrågasättas, och lika litet torde de gotländske sjömanshusskrifne värnpligtiges öfverflyttning till flottan kunna ur militära skäl försvaras. Men då de gotländske värnpligtige sålunda skulle, äfven efter det öfnings-tiden blifvit lika för alla, komma uti en i viss mån sämre ställning med afseende å den dem åliggande värnpligtsbördan än landets öfrige värnpligtige, torde lämpligen de dem till gengäld förunnade förmåner i fråga om tiden för tjenstetidens början och tjenstskyldighetens begränsning till Gotlands län böra bibehållas.

Deremot anser jag en utaf chefen för generalstaben i samma ämne gjord framställning vara förtjent af understöd. I sin uti mitt anförande till statsrådsprotokollet för den 4 i denna månad omnämnda skrifvelse har bemälda chef nemligen påpekat, att enligt § 53 värnpligtslagen i dess nuvarande lydelse skall, innan 2:dra uppbådet får uppkallas, hela det första uppbådet och således den, om mobilisering inträffar på våren, helt och hållet öfvade 1:sta klassen förut vara inkallad; och då detta stadgande, såsom lätt inses, vid mobilisering kan leda till väsentliga olägenheter, i ty att af det i sig ej talrika befälet en del måste afses till inöfvande af nämnda, tills vidare för försvaret aldeles onyttiga klass, hemställer chefen för generalstaben, att stadgandet i fråga må ändras derhän, att andra uppbådet ej må inkallas förr, än de klasser af första uppbådet, som undergått åtminstone första årets öfning, blifvit uppfordrade. Som jag redan antydtt, är jag ense med chefen för generalstaben i fråga om olämpligheten af berörda stadgande; och då numera jemväl å fastlandet skulle komma att förefinnas två uppbåds af beväringen, torde lämpligen bestämmelserne rörande dessa uppbåds inkallande böra blifva lika för fastlandet och Gotland och sålunda nyssnämnda, särskildt för Gotland gällande stadgande böra bortfalla.

Slutligen ber jag att få erinra, att då Riksdagen sistlidne år afslög förslaget om förändrad lydelse af 1 § värnpligtslagen, enligt hvilken värnpligten för framtiden skulle komma att räcka till och med det 40:de lefnadsåret, men samtidigt antog förslaget till ändring af § 27, deri, med hänsigt till nyssnämnda i § 1 intagna bestämmelse om värnpligtens utsträckning för samtliga värnpligtige, den förut gällande föreskriften, att de, som tillhöra flottans reserv, skola i densamma kvarstå utöfver värnpligtstiden till och med det år, de fylla 40 år, blifvit utesluten, sistnämnda föreskrift i och med den åt Riksdagens beslut lemnade sanktion upphört att gälla. Det hade under sådana omständigheter kunnat ifrågasättas, att sanktion åt Riksdagens beslut bort vägras, men ansåg jag så mycket mindre skäl dertill föreligga, som i dylikt fall de öfriga af Riksdagen beslutade, ur försvarets synpunkt ej oviktiga förändringarne i värnpligtslagen jemväl kommit att förfalla och det i hvarje händelse var att förutse, att frågan om utsträckt värnpligt för samtliga värnpligtige inom den närmaste framtiden komme att återupptagas.

Under återopande af hvad jag sålunda anfört hemställer jag, som finner utdrag af statsrådsprotokollet i landtförsvarsärenden för den 4 i denna månad jemväl böra fogas till den framställning till Riksdagen, som kan blifva en följd af hvad jag nu yttrat,

att Kongl. Maj:t täcktes

dels, med gillande af de förslag till förändringar i och förstärkning af landets gällande försvarsorganisation, som jag nu framställt, uppdraga åt mig att, vid föredragning af frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel för år 1893, göra de framställningar, som för förslagets genomförande under nämnda år kunna finnas erforderliga, och

dels föreslå Riksdagen att besluta, att nedannämnda §§ i värnpligtslagen den 5 juni 1885 skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 1.

Värnpligt och
värnpligts-
ålder.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuguet år, till och med det, under hvilket han fyller 40 år.

§ 3. mom. 1.

1. Värnpligten fullgöres i beväringen och landstormen. Beväring och landstorm. Beväringen delas i första och andra uppbådet. Tjenstetiden är åtta år i första och derefter fyra år i andra uppbådet.

§ 6.

Äfven före det år, värnpligten inträder, må yngling anmäla sig till inskrifning och dervid uppgifva den truppafdelning eller flottans station, hvilken han vill tillhöra. För bifall härtill fordras, att han är till krigstjenst duglig och i öfrigt lämplig till den tjänst, hvartill han anmäler sig. Tidigare inskrifning kan medgifvas.

Han tillhör likväl första uppbådet, intill dess åtta år förflutit från och med det år, då han fylde tjuguet år.

Hvad i denna lag stadgas om värnpligtige gäller i tillämpliga delar för de enligt denna paragraf inskrifne, äfven innan de i värnpligtsåldern inträdt.

§ 14.

Vid inskrifningsförrättning är med undantag af den, som är å sjömanshus inskrifven eller tillhör lots- och fyrinrättningarna med lifräddningsanstalterna, hvarje till densamma inkallad värnpliktig skyldig att personligen inställa sig; dock att vederbörande inskrifningsnämnd må kunna, der omständigheterna sådant påkalla, utan personlig inställelse inskrifva den, som vid tiden för förrättningen har fast anställning utomlands eller derstädes uppehåller sig för idkande af studier eller utbildning i sitt yrke och tillika i den ordning, Konungen föreskrifver, styrker, att han är till krigstjenst duglig. Personlig inställelse och mottagande af inskrifningsbok.

Till inskrifningsförrättning skola vederbörande tjänstemän införskaffa de värnpligtiges prestbetyg.

Efter inskrifningen erhåller den värnpligtige en inskrifningsbok, hvaruti skall af vederbörande befäl antecknas hvad som beträffande hans värnpligt är af vigt att kunna styrka, såsom fullgjord tjenstgöringskyldighet m. m. dylikt.

§ 16.

Uppskof med
inskrifning.

1. Uppskof med inskrifning till nästföljande års inskrifningsförrättning kan medgifvas värnpliktig, som af en eller annan möjligen öfvergående anledning, såsom tillfällig sjukdom, försenad kroppsutveckling eller dylikt, vid inskrifningsförrättningen befinnes till tjensten oförmögen eller olämplig.

2. Sådant uppskof kan ock meddelas ende arbetsföre sonen, sonsonen eller dottersonen till orkeslös eller vanför fader, farfader, morfader eller till enka eller ogift qvinna, enda arbetsföre fostersonen till orkeslös eller vanför fosterfader eller till fostermoder, äfvensom ende arbetsföre brodern till ett eller flera minderåriga eller vanföra faderlösa syskon, dock endast såvida sagda föräldrar, far- eller morföräldrar eller fosterföräldrar eller syskon äro af hans arbete för sitt uppehälle beroende och med honom sammanbo.

3. Förefinnes anledning till befrielse enligt denna § ännu vid inskrifningsförrättningen det år, under hvilket den värnpligtige fyller sitt tjugufjerde lefnadsår, frikallas han under fredstid från värnpligtens fullgörande i beväringen.

§ 17.

Uppskof med
tjenstgöring
genom in-
skrifnings-
myndighet.

1. Uppskof med den i § 27 omförmälda tjenstgöring vid hären eller flottan under fredstid kan till det år, under hvilket värnpliktig fyller tjugutvå år, medgifvas:

a) värnpliktig, som idkar studier och styrker sig behöfva sådant uppskof för afslutande af redan fortskriden lärokurs;

b) å sjömanshus inskrifven värnpliktig, som enligt intyg från sjömanshusdirektionen är förhyrd för längre resa å handelsfartyg och som till följd deraf icke utan väsentlig olägenhet kan, så länge resan fortvarar, inställa sig;

c) annan värnpliktig så vidt giltiga skäl för uppskofvets beviljande pröfvas vara anförda, såsom att han sjelf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller sjelf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriel rörelse samt vid inskrifningsförrättningen befinnes af en eller annan anledning icke hafva varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han för sin militära tjenstgöring skulle blifva frånvarande.

2. Uppskof till näst följande år med den i § 27 föreskrifna tjänstgöring under 2:dra tjensteåret må beviljas i den ordning, Konungen bestämmer.

Uppskof med tjänstgöring genom annan myndighet.

3. Har sådant förhållande, som omnämnes i § 16 mom. 2 inträdt för värnpliktig efter undergången inskrifning, må i den ordning, Konungen bestämmer, uppskof med föreskrifven tjänstgöring eller entledigande från redan påbörjad dylik honom beviljas. Önskar värnpliktig förnyadt uppskof, åligger det honom att vid nästinfallande inskrifningsförrättning inställa sig inför behörig inskrifningsmyndighet; och skola dervid å honom tillämpas bestämmelserna i § 16 mom. 3.

§ 27.

1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjänstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjänstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med sextioåtta dagar under det första året och tjugutvå dagar under det derpå följande.

Värnpligtigs utbildningstid.

2. Från all öfning i fredstid befrias:

a) de i 25 § mom. 1 b omförmälde värnpligtige.

b) värnpliktig, som styrker att han vid ingången af det år, då han fyller tjuguet år, antingen varit vid sjömanshus inskrifven minst fyra år och deraf under minst tolf månader haft anställning i utrikes sjöfart eller ock efter inskrifning å sjömanshus såsom eldare eller maskinist under minst ett år varit i dylik befattning använd, med skyldighet likväl att för åtnjutandet af sådan befrielse tillhöra flottans reserv under hela sin värnpligtstid.

§ 28.

1. Då rikets försvar det kräfver, må Konungen efter statsrådets hörande till tjänstgöring inkalla beväringens första uppbåd eller de större eller mindre delar deraf, som finnas behöfliga.

Uppbåd till tjänstgöring.

2. Derest i anseende till krig eller fara för krig det för rikets försvar finnes nödigt, att äfven beväringens andra uppbåd, eller någon del deraf i skilda orter eller vid olika vapen, inkallas, må Konungen derom förordna, sedan han statsrådet hört och, såvida Riksdagen ej är

samlad eller inom trettio dagar sammanträda skall, låtit riksdagskallelse utfärda.

3. Utom de förenade rikenas gränser må beväringens första uppåd vid hären användas endast till rikets försvar, och efter det att statsrådet blifvit hördt samt riksdagskallelse utfärdats. Utan Riksdagens medgifvande må beväringens andra uppåd vid hären icke användas utom de förenade rikenas gränser.

§ 33 mom. 2 och 3.

2. För den i hären inskrifne värnpligtige, som tillhör beväringens första uppåd, gäller dessutom:

a) att, om han vill för längre tid än två månader vistas utom kompaniområdet, anmälan derom skall före afresan göras hos vederbörande kompanibefäl;

b) att, vid afflyttning till annat kompaniområde för att der mantalskrifvas, han är pliktig derom göra anmälan, så väl före afflyttningen hos det kompanibefäl, hvarunder han förut stått, som ock, inom en månad efter ankomsten till den nya boningsorten, hos närmaste befäl vid det kompani, inom hvars område han inflyttat.

3. Den hvilken enligt § 27 mom. 2 tillhör flottans reserv, så ock annan värnpliktig vid flottan, som är inskrifven å sjömanshus och tillhör första uppådet, är skyldig att, då han flyttar från ett sjömanshus till annat, derom göra anmälan hos kompanibefälet vid så väl det ena som det andra af de kompaniömråden, inom hvilka dessa sjömanshus äro belägna, men, derest han upphör att vara vid sjömanshus inskrifven, skall dylik anmälan göras dels hos kompanibefälet vid det kompaniömråde, inom hvilket det sjömanshus är beläget, der han senast varit inskrifven, dels hos befälet vid det kompani, inom hvars område han är bosatt; börande sålunda föreskrifna anmälningar ske senast en månad, efter det ombyte af eller afgang från sjömanshus egt rum.

Första uppådet tillhörande värnpliktig vid flottan, hvilken icke är vid sjömanshus inskrifven, vare underkastad de i mom. 2 gifna bestämmelser rörande anmälan vid tillfällig vistelse utom kompaniområdet eller vid afflyttning.

§ 34.

Värnpliktig,
som tillhört
härens eller
flottans stam.

Den som innehaft anställning vid härens eller flottans stam under minst två år, anses hafva fullgjort sin beväringsofning, men skall efter

erhållet afsked, så länge han i följd af sin värnpligt qvarstår i beväringen, tillhöra dess första uppbåd.

§ 52.

De särskilda bestämmelserna i § 27 mom. 1 angående de värnpligtig- öfningstiden. tiges öfningstid skola endast efter hand tillämpas, på det sätt att

vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan

under hvardera af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettiosex dagar och under år 1887 värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, med undantag af de å sjömanshus inskrifne, i femton dagar;

under hvardera af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettioåtta dagar,

under åren 1891 och 1892 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i fyratio dagar; och

under år 1893 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i sextiosex dagar;

hwarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft; samt

vid fotfolket och trängen

under hvardera af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjuguen dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen i femton dagar;

under hvardera af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugutre dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under åren 1891 och 1892 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugufem dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar; och

under år 1893 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i fyratiofyra dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

hwarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft.

§ 53.

Denna lag skall af invånarne i Gotlands län tillsvidare tillämpas med den olikhet i afseende å tiden och sättet för värnpligtens fullgörande:

a) att värnpligten för invånare i Gotlands län inträder vid början af det kalenderår, under hvilket han fyller nitton år, och fortfar till och med det, under hvilket han fyller trettioåtta år;

b) att den värnpligtige är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras under tre på hvarandra följande år med sextiosex dagar under första samt tolf under hvarterdera af de båda följande åren; dock att under år 1892 första årsklassen öfvas allenast trettio dagar och under år 1893 fyrtyotvå dagar; samt

c) att så väl under fred som i krigstid de värnpligtige i Gotlands län skola vara befriade från tjenstgöring utom länets område.

Der för tillämpning af de i denna paragraf gifna särskilda föreskrifter rörande värnpligtens utgörande i Gotlands län erfordras undantag i ett eller annat hänseende från öfriga i denna lag gifna bestämmelser, eger Konungen derom förordna.

Uppå tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter täcktes Hans Kongl. Höghet Kronprinsen Regenten gilla och godkänna hvad departementsschefen sålunda yttrat och hemställt; och skulle nådig proposition, angående ändring i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885, sådan den finnes detta protokoll bilagd, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Gustaf Pauli.